

PARTER**Kärande**

Campus Roslagen AB, 556194-6053
Evert Taubes gata 1
761 46 Norrtälje

Ombud: Advokat Nicklas Björklund
Kilpatrick Townsend & Stockton Advokat KB
Box 5421
114 84 Stockholm

Ombud: Advokat Anna Palmgren
Kilpatrick Townsend & Stockton Advokat KB
Box 5421
114 84 Stockholm

Ombud: Biträdande jurist Evelina Kassberg
Kilpatrick Townsend & Stockton Advokat KB
Box 5421
114 84 Stockholm

Svarande

Staten genom Domstolsverket, 202100-2742
551 81 Jönköping

Ombud: Advokat Johan Rosén
AG Advokat KB
Box 3124
103 62 Stockholm

Ombud: Biträdande jurist Stephanie Torres
AG Advokat KB
Box 3124
103 62 Stockholm

Ombud: Biträdande jurist Emelie Sandahl
AG Advokat KB
Box 3124
103 62 Stockholm

DOMSLUT

1. Staten genom Domstolsverket ska till Campus Roslagen AB betala 6 699 873 kr och ränta på beloppet enligt 4 och 6 §§ räntelagen (1975:635), på 5 793 623 kr från den 26 oktober 2017 och på 906 250 kr från den 20 juni 2018, allt till dess full betalning sker.

2. Staten genom Domstolsverket ska också till Campus Roslagen AB betala ersättning för rättegångskostnader med 5 849 553,07 kr exklusive mervärdeskatt, varav 5 170 775 kr avser ombudsarvode, och ränta på det högre beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.

Innehållsförteckning

DOMSLUT	2
BAKGRUND OCH OSTRIDIGA OMSTÄNDIGHETER	5
YRKANDEN OCH INSTÄLLNING	6
GRUNDERNA FÖR TALAN	6
<u>CAMPUS</u>	6
<u>DOMSTOLSVERKET</u>	7
PARTERNAS UTVECKLING AV TALAN	9
<u>CAMPUS</u>	9
Domstolsverket är betalningsskyldigt enligt Projekteringsavtalet	9
<i>Campus har verifierat kostnaderna i projektet</i>	9
<i>Campus har vid betalningen av fakturorna iakttagit den omsorgsplikt som varit motiverad med hänsyn till omständigheterna</i>	10
<i>Domstolsverkets omfattande insyn och roll i projektet</i>	10
<i>Ett syslomanaskap och en slutredovisningsskyldighet föreligger inte</i>	11
<i>Fakturering skulle inte ske a conto, med några få undantag</i>	13
<i>Bemötande av det som Domstolsverket tagit upp som en skildring över Campus misskötsamhet och som inte är kopplat till något enskilt motkrav</i>	14
<u>DOMSTOLSVERKET</u>	17
Fordran är inte förfallen till betalning eftersom slutredovisning inte har lämnats	17
<i>Parterna har ingått ett syslomannaavtal</i>	17
<i>Skyldigheten att slutredovisa</i>	18
<i>Campus har inte slutredovisat</i>	19
<i>Samtliga fakturor för projektet är a conto-fakturor</i>	19
Om fordran är förfallen till betalning föreligger ändå ingen betalningsskyldighet främst eftersom kostnaderna inte kan verifieras men även av andra skäl	21
<i>Omsorgsplikten</i>	21
<i>Kostnaderna måste vara verifierade för att betalningsskyldighet ska föreligga</i>	21
<i>Campus har brustit i sin omsorgsplikt även i andra avseenden</i>	22
Domstolsverkets kvittningsinvändning	26

<u>CAMPUS</u>	35
Bemötande av Domstolsverkets påstådda kvittningsskilda motfordran	35
ÅBEROPAD BEVISNING	42
DOMSKÄL	43
Inledning	43
<i>Ny omständighet?</i>	43
<i>Vad som framkommit i målet ifråga om bakgrunden till Projekteringsavtalet och byggprojektet i stort</i>	44
<i>Domstolsverkets insyn i projektet</i>	46
Har Campus fordran förfallit till betalning?	46
<i>De fakturor som ligger till grund för Campus talan är inte a conto-fakturor</i>	46
<i>Det föreligger inte någon skyldighet att slutredovisa</i>	47
Kan Campus talan bifallas enbart på den grunden att Campus till Credentia har betalat det belopp som framgår av fakturorna?	48
Har Campus genom den utredning som lagts fram i målet styrkt att entreprenören Credentia haft de kostnader som tagits upp i fakturorna och tillsammans med i fakturorna angivna underentreprenörer lagt ned de fakturerade arbetstimarna i Projektet?	49
<i>Domstolsverket har inte bevisat att Campus har brustit i sin omsorgplikt vid granskningen av fakturorna</i>	56
<i>Campus får anses ha styrkt sin fordran i målet</i>	58
Har Domstolsverkets bevisat att verket har en kvittningsskilda motfordran?	61
<i>Domstolsverket har inte bevisat att verket har en motfordran på Campus avseende fel och brister i fakturorna (p. a-g)</i>	62
<i>Domstolsverket har inte bevisat att Campus har tillämpat den s.k. Gränsdragningslistan i strid med avtalen mellan parterna</i>	63
<i>Domstolsverket har inte bevisat att kostnaden för arbetad tid efter slutbesiktningen är en feldebitering (p. h)</i>	65
<i>Campus har bevisat att Campus och Domstolsverket träffat en överenskommelse om att utkräva ett vite av Credentia om 1 400 000 kr (p. i)</i>	66
<i>Domstolsverket har inte bevisat att Campus är ersättningsskyldigt för kostnader hänförliga till en faktura som Domstolsverket har betalat till SnickarBolaget i Uddevalla AB (p. j)</i>	69
Sammanfattning	70
Rättegångskostnader	70

BAKGRUND OCH OSTRIDIGA OMSTÄNDIGHETER

Staten genom Domstolsverket (Domstolsverket) har den 22 oktober 2015 ingått avtal (*Hyresavtalet, aktbilaga 4*) med Campus Roslagen AB (Campus) om hyra av lokal (lokalen) på fastigheten Tälje 4:90. Lokalen skulle byggas om för att kunna användas för att inrymma Norrtälje tingsrätt och tillträde skulle ske i slutet av mars 2017.

Med anledning av ombyggnationen ingick parterna ett projekteringsavtal (*Projekteringsavtalet, aktbilaga 5*). Av avtalet framgår att Campus skulle upphandla entreprenad för ombyggnationen. Domstolsverket skulle bidra med information och specialkompetens angående specifika krav för lokalens anpassning till användningsområdet. Parterna träffade även ett avtal (*Tilläggsavtalet, aktbilaga 6*) om att del av Entreprenaden skulle bekostas genom ett lån från Campus till Domstolsverket om 20 000 000 kr. Lånet ska återbetalas av Domstolsverket genom ett tillägg på hyran om 4 093 138 kr per år till och med den 31 december 2022.

Campus ingick ett entreprenadavtal (*Entreprenadavtalet, aktbilaga 7*) med Credentia AB (Credentia). Även Domstolsverket signerade Entreprenadavtalet.

Avtal träffades även med konsulter från bl.a. Tengbom AB och Bjerking AB om utförande av uppdrag som bl.a. projektledare, byggledare och installationssamordnare för Entreprenaden.

Arbetet med Entreprenaden påbörjades under hösten 2016 och pågick fram till augusti 2017, då Domstolsverket kunde flytta in i lokalen.

Ersättningsformen för Entreprenaden (ombyggnationen) var löpande räkning med en fastprisdelen. Den rörliga delen (dvs. den del för vilken ersättning skulle utgå på löpande räkning) åsattes en "bedömd budget" på 20 640 000 kr. Fastprisdelen bestämdes till 8 519 000 kr. För det fall den verkliga slutkostnaden för den rörliga delen, vid en slutavräkning, skulle visa sig över- eller understiga budgeten med mer än 20 procent skulle dock fastprisdelen justeras upp/ned med 20 procent av ökningen/minskningen.

Rivningen av delar av befintlig byggnad utgjorde från början en separat entreprenad men övergick från totalentreprenad till samverkansentreprenad när Campus och Credentia den 8 juni 2016 ingick en tilläggsöverenskommelse (*Tilläggsöverenskommelsen, aktbilaga 112*). Av Tilläggsöverenskommelsen framgår att kontraktssumman för rivningen sattes till 3 360 000 kr exklusive mervärdesskatt, varav 1 400 000 kr utgjorde fastprisdelen medan 1 960 000 kr skulle utgöra bedömd budget för den rörliga delen.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Campus har yrkat att tingsrätten ska ålägga Domstolsverket att till *Campus* betala ett kapitalbelopp om 6 699 873 kr och ränta på beloppet enligt 4 och 6 §§ räntelagen:

- på 5 793 623 kr från den 26 oktober 2017 och

- på 906 250 kr från den 20 juni 2018,

allt till dess full betalning sker.

Domstolsverket har motsatt sig att betala. *Domstolsverket* har inte godtagit något belopp som rimligt i och för sig. *Domstolsverket* har dock inte haft någon invändning mot ränteberäkningen som sådan.

Båda parter har begärt ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDERNA FÖR TALAN

CAMPUS

Domstolsverket ska enligt Projekteringsavtalet stå samtliga kostnader för ombyggnationen av lokalen. *Campus* har fakturerat *Domstolsverket* löpande varefter *Campus* har erhållit fakturor i anledning av ombyggnationen. *Domstolsverket* har inte uppfyllt sin betalningsskyldighet enligt Projekteringsavtalet eftersom *Domstolsverket* har underlåtit att erlagga betalning av faktura 61000172 med förfallodag den 26

oktober 2017 och faktura 61000463 med förfalldag den 20 juni 2018. Summan av de två fakturorna motsvarar begärt belopp om 6 699 873 kr.

DOMSTOLSVERKET

Domstolsverket gör *i första hand* gällande att Campus inte har slutredovisat sitt uppdrag, och i vart fall inte lämnat redovisning för de nu omstämnda fakturorna, vilket åligger Campus såsom syssloman eller i vart fall såsom uppdragstagare enligt allmänna avtalsrättsliga principer. För att betalningsskyldighet ska uppstå krävs att Campus slutredovisar sitt uppdrag för samtliga kostnader och att denna slutredovisning är fullständig och verifierar kostnaderna. Eftersom detta inte har skett föreligger ingen betalningsskyldighet för Domstolsverket.

För det fall tingsrätten anser att Campus har avgett slutredovisning gör verket *i andra hand* gällande att kostnaderna i omstämnda fakturor inte är verifierade varför betalningsskyldighet även på denna grund inte föreligger. Som syssloman/uppdragstagare har Campus endast rätt till ersättning av Domstolsverket för verifierade utlägg.

Om tingsrätten skulle finna att Campus har rätt till ersättning för kostnaderna i de omstämnda fakturorna gör verket *i tredje hand* gällande att verket har en kvittningsskilling motfordran. Motfordran utgör ett återbetalningskrav på grund av kontraktsbrott. Kontraktsbrottet består i att Campus brustit i sitt sysslomannaskap alternativt att Campus inte iakttagit Domstolsverkets intressen vid utförandet av sitt uppdrag enligt allmänna avtalsrättsliga principer. Begärt belopp baserar sig på två utlåtanden (ab 82 och 202) från revisions- och konsultbolaget PwC.

Motfordran fördelar sig på posterna nedan (angivna inklusive mervärdesskatt):

- a) Bristande kvalitet på fakturor motsvarande ett belopp på sammanlagt
14 788 866,93 kr,

- b) Felallokerade kostnader (ombyggnation) på sammanlagt 592 447,50 kr, vilket Campus har erlagt till Credentia trots att grund för ersättning saknas,
- c) Felallokerade kostnader (rivning) på sammanlagt 67 502,50 kr, vilket Campus har erlagt till Credentia trots att grund för ersättning saknas,
- d) Övriga felaktiga debiteringar (ombyggnation) på sammanlagt 368 880,84 kr, vilket Campus har erlagt till Credentia trots att grund för ersättning saknas,
- e) Övriga felaktiga debiteringar (rivning) på sammanlagt 82 687,50 kr, vilket Campus har erlagt till Credentia trots att grund för ersättning saknas,
- f) Avsaknad av underlag från Roslagen Byggnadsentreprenad AB (RBE) (ombyggnation) på sammanlagt 5 198 681,25 kr, vilket Campus har erlagt till Credentia trots att grund för ersättning saknas
- g) Avsaknad av underlag från RBE (rivning) på sammanlagt 795 375 kr, vilket Campus har erlagt till Credentia trots att grund för ersättning saknas,
- h) Arbetad tid efter slutbesiktningdagen på sammanlagt 363 243,75 kr, enligt Entreprenadkontraktet ingår felavhjälpande i fastpris,
- i) Ej utkrävt förseningsvite på 4 200 000 kr och
- j) Utlägg för en faktura från SnickarBolaget i Uddevalla AB på 21 250 kr.

PARTERNAS UTVECKLING AV TALANCAMPUS**Domstolsverket är betalningsskyldigt enligt Projekteringsavtalet***Projekteringsavtalet*

Domstolsverket ska enligt Projekteringsavtalet stå samtliga kostnader för ombyggnationen av lokalen.

Campus har verifierat kostnaderna i projektet

Campus har bevakat Domstolsverkets rätt genom att löpande granska fakturor och underlag från Credentia samt uppmanat Credentia att vidta rättelse när misstag har upptäckts i faktureringen. Även när vidarefakturering inte skett till Domstolsverket har Domstolsverket erhållit information genom mejl och sammanställningar.

Campus kontroller av fakturorna och underlagen till dessa har lett till att endast verifierade underliggande kostnader belastar projektet. Credentias sätt att fakturera, där man efter påpekanden från Campus har konterat om de felaktiga beloppen, har fått till följd att den summa som ska faktureras vid nästa faktureringsstillfälle har minskat med beloppet. Med "konterat om" avses att man exempelvis har flyttat belopp från den rörliga delen av entreprenaden till den fasta delen eller till ett annat projekt. Campus har genom jämförelser av Credentias huvudbok verifierat att kostnaderna inte längre belastat projektet.

Campus kan inte ange vad de två obetalda fakturorna om tillsammans 6 699 873 kr avser i form av arbete, material, kostnader på löpande räkning, ÄTA-arbeten m.m. Detta beror på att det inte går att koppla specifika underentreprenörsfakturor till en specifik faktura i projektet, vilket i sin tur beror på huvudentreprenörens sätt att fakturera. De underliggande kostnaderna har ändå kunnat verifieras av Campus.

Campus har vid betalningen av fakturorna iakttagit den omsorgsplikt som varit motiverad med hänsyn till omständigheterna

En uppdragstagares omsorgsplikt varierar beroende av huvudmannens insyn och delaktighet i uppdragets utförande (se Göta hovrätts dom i mål T 1323-13). Eftersom Domstolsverket har haft en skyldighet att aktivt delta i projektet och aktivt har deltagit i detsamma så påverkas omfattningen av Campus omsorgsplikt. Campus har inte fått någon ersättning för uppdragets utförande vilket även det påverkar omfattningen av omsorgsplikten. Det bestrids att ombyggnationen medfört ett ökat värde av byggnaden genom ombyggnationen. Byggnaden var nyligen renoverad och genom ombyggnationen har antalet möjliga hyresgäster begränsats till en.

Det är naturligt att några fel i fakturering uppstår i en entreprenad av projektets storlek. Revisions- och konsultbolaget BDO har funnit att man kan verifiera kostnaderna för Entreprenaden samt att de varit allokerade till rätt del förutom till ett belopp om 28 493 kr som borde bokats på den fasta delen istället för den rörliga. Summan av felkonteringarna är i förhållande till Entreprenadens totala kostnad på 41 969 694 kr (47 975 966 kr inkl. projektering) så liten att den är försumbar. Att Campus missat dessa felkonteringar innebär inte att Campus har brustit i sin omsorgsplikt. Campus har i vart fall vidtagit de åtgärder som kan krävas av Campus för att uppfylla sin omsorgsplikt gentemot Domstolsverket.

Domstolsverkets omfattande insyn och roll i projektet

Domstolsverket har haft en omfattande insyn i projektet och en aktiv roll i projektets genomförande. Domstolsverket har vid många tillfällen rundat Campus och givit egna instruktioner om tillägg och ändringar till Entreprenaden. Domstolsverket och verkets anlitade aktörer har därutöver varit involverade och gjort beställningar av arbeten och ÄTA-arbeten. Domstolsverket har även i hög grad varit inblandad i beslut avseende projektet.

Campus har löpande informerat Domstolsverket om projektets framskridande i den utsträckning Domstolsverket har önskat sådan information, bl.a. har byggmöten hållits

regelbundet. Leif Nilsson, Campus representant i projektet, och Krister Aspgrén (Bjerkning AB), projektledare för Entreprenaden, har dessutom löpande besökt arbetsplatsen och haft avstämningar med Claudio Cifuentes, arbetsledare för Entreprenaden och anställd i RBE, som var underentreprenör i projektet. Vid merparten av byggmötena (14 av 18) har Domstolsverket deltagit via videolänk och har haft möjlighet att delta vid samtliga byggmöten. Domstolsverket har även löpande fått tillgång till byggmötesprotokollen. Löpande sammanställningar över upparbetade kostnader i projektet har också skickats till Domstolsverket. Konsulten Johan Dahlberg har varit anlitad av Domstolsverket i syfte att vara på plats och säkerställa att Credentia genomförde Entreprenaden i enlighet med handlingarna.

Ett sysslomannaskap och en slutredovisningsskyldighet föreligger inte

Campus och Domstolsverket har inte ingått ett sysslomannaavtal eller någon typ av uppdragsförhållande vari det föreläggat en skyldighet för Campus att avge slutredovisning. Campus har inte heller ådragit sig skyldigheter såsom syssloman i enlighet med 18 kap. 1 § HB och har därmed inte haft en långtgående plikt att tillvarata Domstolsverkets intresse.

Domstolsverket har inte enbart följt projektet utan har alltigenom medverkat aktivt i projektets utförande. Av Projekteringsavtalet följer att parterna har ett gemensamt ansvar. Domstolsverket har haft både möjlighet och skyldighet att aktivt delta under hela projektets genomförande. Domstolsverket och Campus har haft ett gemensamt ansvar för både projektering och entreprenad, vilket talar för att parternas avtalsförhållande i handelsbalkens mening inte kan anses ha utgjort ett sysslomannauppdrag.

Domstolsverket påstår att betalningsskyldighet för verket ännu inte inträtt eftersom Campus inte har slutredovisat sitt uppdrag. Detta påstående är direkt felaktigt. En syssloman är redovisningsskyldig i förhållande till huvudmannen endast om han har mottagit penningmedel eller annan egendom för huvudmannens räkning. 18 kap. 1 §

handelsbalken saknar betydelse eftersom redovisningsskyldighet endast föreligger om medel tillhandahållits av uppdragstagaren.

Syftet med slutredovisningen är givetvis att sysslomannen ska redovisa hur huvudmannens penningmedel (eller egendom) har använts för hans räkning. Campus har varken erhållit ersättning för att utföra betalningar mot fakturor som Credentia löpande ställt ut eller haft i uppdrag att förvalta anförtrodda penningmedel eller annan egendom för Domstolsverkets räkning. Campus har inte heller, syssloman eller ej, varit redovisningsskyldigt gentemot Domstolsverket på det sätt som Domstolsverket påstår, jfr bl.a. det av Campus åberopade rättsutlåtandet av professor Rolf Dotevall (Aktbilaga 254) samt se bl.a. Svea hovrätts dom i mål T 78-13, Göta hovrätts dom i målen T 1323-13 och T 1647-13 samt Svea hovrätts dom i mål T 4317-12. Någon slutredovisning kommer därför inte avläggas av Campus i ärendet.

Campus bestrider att det förelegat brister i uppdraget. Bristerna som Domstolsverket påstår förelegat saknar relevans eftersom de inte inneburit någon merkostnad eller skada för Domstolsverket. Campus har inte brustit i omsorgsplikt och har inget ekonomiskt ansvar i förhållande till Domstolsverket med anledning av uppdragets utförande. Oavsett vilken omfattning Campus omsorgsplikt än må ha, har Campus i vart fall inte brustit i någon form av omsorgsförpliktelse eller annan avtalsförpliktelse då bolaget har bevakat Domstolsverkets rätt och intressen inför, under och efter genomförandet av projektet. Campus har löpande redovisat kostnaderna för Entreprenaden för Domstolsverket i enlighet med parternas avtal samt, i den utsträckning det har efterfrågats av Domstolsverket, underlaget för dessa. Om Campus, mot all förmodan, skulle anses vara skyldigt att avge slutredovisning, har bolaget erlagt sådan slutredovisning i oktober 2017 i samband med att fakturaunderlaget översändes till Domstolsverket eller i vart fall i samband med att samtliga tidssedlar och övrigt efterfrågat underlag översändes till Domstolsverkets ombud.

Domstolsverket har vidare, genom att betala ett flertal av de av Campus utställda fakturorna, bekräftat att någon slutredovisning enligt handelsbalkens 18 kapitel inte är nödvändig för att Domstolsverkets betalningsskyldighet ska inträda.

Campus bestrider att det av e-postkorrespondensen i aktbilagorna 90, 206 och 208 framgår att parterna kommit överens om att slutredovisning ska ske. Någon sådan överenskommelse har inte träffats. Campus bestrider också Domstolsverkets påstående om att det, inför och under utförandet av projektet, varit känt att Campus skulle avge en slutredovisning för kostnaderna. Rättsutlåtandet från professor Rolf Dotevall ger stöd åt Campus talan i denna del (aktbilaga 253).

Fakturering skulle inte ske a conto, med några få undantag

Det stämmer inte att Domstolsverkets betalningar generellt har varit att betrakta som a conto-betalningar. Domstolsverket har gjort några a conto-betalningar. Dessa har gjorts efter att Campus, på Domstolsverkets begäran, har ställt ut a conto-fakturor. Vissa av dessa fakturor har varit rena a conto-fakturor, aktbilagorna 42 och 43, och andra har avsett upparbetade projektkostnader plus en "a contosumma", aktbilaga 44. Av dessa fakturor framgår tydligt att fakturering i dess helhet eller till ett delbelopp skett a conto. Domstolsverket har dock även betalat de fakturor som endast har avsett upparbetade projektkostnader, aktbilagorna 45-51. Anledningen till att a conto-fakturor (eller belopp) vid vissa tillfällen har begärts av Domstolsverket har varit att Domstolsverket har närmat sig en ny bokföringsperiod och har haft anslag kvar "att spendera" den innevarande perioden, se t.ex. mejl från Ulf Hedberg den 12 januari 2017, aktbilaga 52.

Domstolsverket har betalat samtliga av Campus utställda fakturor avseende upparbetade projektkostnader fram till den 26 september 2017, när den första av de nu omtvistade fakturorna ställdes ut av Campus. Domstolsverkets påstående om att betalningarna skulle ha utgjort a conto-betalningar utgör en uppenbar efterhandskonstruktion i syfte att komma runt det faktum att Domstolsverket inte har haft något att invända mot fakturorna eller mot Campus hantering av projektet förrän Domstolsverket insåg att slutkostnaden skulle bli högre än vad som avsetts. Domstolsverket har betalat flertalet av de av Campus utställda fakturorna, varför verket också har medgett betalningsskyldighet. Genom att erlægga betalning har Domstolsverket både godkänt kostnaderna som sådana samt Campus sätt att fakturera

kostnader hänförliga till projektet. Campus har löpande stämt av att underlag finns och kontrollerat att underlagen överensstämmer med fakturerat belopp från underentreprenörer. För det fall ett sysslomannaavtal föreligger mellan Domstolsverket och Campus, vilket bestrids av Campus, innebär inte det automatiskt att betalningar ska anses ha erlagts a conto.

Domstolsverket påstår att Campus medgett att kostnaderna inte är verifierade och slutredovisade. Campus vill särskilt understryka att bolaget inte medger detta och att Domstolsverkets drar en felaktig slutsats. Campus har verifierat kostnaderna i projektet. Campus vidhåller också att det inte förelegat någon skyldighet för bolaget att slutredovisa.

Bemötande av det som Domstolsverket tagit upp som en skildring över Campus misskötsamhet och som inte är kopplat till något enskilt motkrav

- Förklaringar till kostnadsökningarna i projektet m.m.

Projekteringshandlingarna var inte färdiga när Credentia lämnade anbud. En stor del av arbetet i Entreprenaden har utförts på löpande räkning. Kostnadsökningarna i förhållande till den preliminärt bedömda budgeten beror dels på att visst arbete/visst material varit dyrare än det man tänkt sig dels på s.k. ÄTA- arbeten. Vissa kostnadsökningar kan också förklaras med att projekteringshandlingarna inte var färdiga när Credentia lämnade anbud och entreprenadavtalet ingicks. Projekteringen gjordes efter att förfrågningsunderlaget skickades ut vilket har påverkat Credentias möjlighet att lämna en realistisk budget. De färdiga projekteringshandlingarna har inte inneburit en ändring i förhållande till tidigare ställda krav men Domstolsverkets specifika krav presenterades inte för Credentia förrän efter det att Credentia lämnat sitt anbud. Arbeten enligt de färdiga projekteringshandlingarna som inte framgått av förfrågningsunderlaget har därmed inte varit ÄTA-arbeten. Ritningarna i förfrågningsunderlaget innehöll endast en grundläggande rumsstruktur och Domstolsverkets rumsfunktionsprogram samt andra särskilda krav inarbetades först efter att förfrågningsunderlaget hade skickats ut. Credentias anbud och dess

upphandlade underentreprenörers anbud baserades således på den grundläggande rumsstrukturen för byggnaden. Domstolsverket har varit väl medveten om att bygghandlingarna inte hade färdigställts när förfrågningsunderlaget skickats ut.

- Campus information till Domstolsverket om kostnadsökningarna

Domstolsverket har löpande informerats om kostnadsuppskattningar och kostnadsökningar. Den 28 november 2016 meddelade exempelvis Eleonor Brunnberg genom mejl till Ulf Hedberg att en ny beräkning indikerade en kostnadsökning om 22 210 667 kr på den rörliga delen. Den 21 mars 2017 fick Krister Aspgrén från Credentia en sammanställning över ökade kostnader som visade att den rörliga delen skulle uppgå till 25 523 615 kr. Denna sammanställning vidarebefordrades till Ulf Hedberg på Domstolsverket den 5 april 2017. Samma information skickades till Eleonor Brunnberg den 28 april 2017.

- Rivningsentreprenaden var en del av huvudentreprenaden

Den gemensamma partsavsikten med Tilläggsöverenskommelsen till rivningsavtalet (Aktbilaga 112) var att rivningsentreprenaden skulle utgå och istället bli en del av huvudentreprenaden. Syftet var att tids- och kostnadsmässigt effektivisera byggprocessen.

PwC har i sin granskning beaktat kostnaden för rivning vid beräkningen av den totala kostnaden för Entreprenaden. PwC har däremot inte, vid en jämförelse mellan den totala kostnaden för Entreprenaden och den bedömda budgeten för denna, slagit ihop den bedömda budgeten för ombyggnad och rivning. Campus anser att totalkostnaden för ombyggnad och rivning måste jämföras med den uppskattade budgeten för den rörliga delen såväl avseende ombyggnationen som rivningen. Efter att Tilläggsöverenskommelsen ingåtts borde den bedömda budgeten rätteligen anges till 22 600 000 kr.

Campus bestrider att kostnaderna för rivning skulle särredovisas. Campus skickade i samband med översändandet av alla fakturaunderlag för Entreprenaden Credentias projekthuvudböcker för rivningsdelen och för utförandedelen till Domstolsverket. Vilka fakturerade belopp som avser rörlig del för rivning respektive utförande har även framgått av Credentias fakturor, vilka Domstolsverket ostridigt har tillgång till. Domstolsverket har således haft precis samma möjligheter som Campus att fastställa vilket totalbelopp som har fakturerats av Credentia för respektive utförandedel och vilka kostnadsposter som har ingåtts. Domstolsverket bad inte förrän i slutet av Entreprenaden att få del av underlag. Domstolsverket har därmed inte frångått rätten att kontrollera kostnaders identitet. Tvärtom har Campus, såväl löpande under Entreprenaden som så snart Domstolsverket önskat det, tillhandahållit underlag.

- ÄTA-arbeten

En rad ÄTA-arbeten har utförts. Behöriga att beställa ÄTA-arbeten var Ulf Linderholm på Campus samt ansvarig projektledare. ÄTA-arbeten har även beställts av konsulter som anlits av Domstolsverket, bl.a. Tom Petterson, samt personal vid Domstolsverket, bl.a. Ulf Hedberg. Dessa personer har inte formellt varit behöriga beställare men Campus har inte hindrat dem från att beställa eftersom de var representanter för slutkunden, nämligen Domstolsverket.

Den 10 november 2017 skickade Krister Aspgren till Domstolsverket en sammanställning över ÄTA-arbeten och andra arbeten som innebar avvikelser från den ursprungliga budgeten och uppmanade Domstolsverket att återkomma om verket hade frågor eller ville diskutera arbetena. Domstolsverket svarade inte på mejlet. Lång tid efter Entreprenadens färdigställande framförde Domstolsverket invändningar beträffande ÄTA-arbeten och ifrågasatte om beställningarna hade gått rätt till.

Det vore oskäligt om entreprenören inte skulle få ersättning för ÄTA-arbeten som beställts muntligen i stressat läge av beställaren eller slutkunden, särskilt eftersom Domstolsverket har accepterat ordningen och fått nytta av ÄTA-arbetena.

De färdiga projekteringshandlingarna har inte inneburit några ändringar i förhållande till tidigare ställda krav och har således inte utgjort ÄTA-arbeten. Rumsfunktionsprogrammet har utgjort en kontraktshandling varför arbeten som vidtagits med anledning av handlingen inte är ÄTA-arbeten. Arbetena har varken varit tillägg eller ändringar av kontraktsarbeten utan har vidtagits i takt med att kontraktsarbetena har specificerats. Även för det fall att kostnadsökningen har bestått i ÄTA-arbeten saknar det betydelse för Domstolsverkets betalningsskyldighet gentemot Campus. Enligt Projekteringsavtalet ska ombyggnationen i dess helhet bekostas av Domstolsverket. Det är Domstolsverket som brustit i sin skyldighet enligt parternas avtal.

- Campus krediteringar

Campus har granskat Credentias fakturor jämte fakturaunderlag. Så snart ett misstänkt fel har noterats har detta påtalats för Credentia. Credentia har efter påpekanden från Campus, konterat om belopp från den rörliga delen av Entreprenaden till exempelvis den fasta delen av entreprenaden eller till ett annat projekt.

- Krediteringar som gjorts i Slutuppgörelsen

Genom Slutuppgörelsen har samtliga sent utförda krediteringar tillgodoräknats Campus och därigenom Domstolsverket.

DOMSTOLSVERKET

Fordran är inte förfallen till betalning eftersom slutredovisning inte har lämnats

Parterna har ingått ett syslomannaavtal

Parternas mellanhavanden i anledning av ombyggnationen, dvs. rivning, projektering och ombyggnad, reglerades i Projekteringsavtalet (aktbilaga 5). Därutöver har parternas mellanhavanden reglerats av tillämpliga lagrum och kontraktsrättsliga principer. Parterna har i Projekteringsavtalet reglerat plikten att lojalt samverka för att uppfyllandet av ombyggnationen skulle ske med ett gott resultat. Omfattningen av

sysslomannauppdraget har bestämts av Projekteringsavtalet tillsammans med Entreprenadavtalet (aktbilaga 7). Dessa handlingar har varit ramen för Campus sysslomannauppdrag, dvs. att Campus ska projektera och utföra ombyggnationen utifrån dessa kontraktshandlingar.

Campus är den part som har ingått Entreprenadavtalet med Credentia. Därför är det Campus som har haft möjlighet att bevaka och utöva sina rättigheter enligt Entreprenadavtalet gentemot Credentia. Eftersom Campus självständigt har utfört uppdraget som beställare av entreprenaden och samtidigt fått instruktioner för uppdragets utförande av Domstolsverket, har Campus agerat som syssloman enligt 18 kap. handelsbalken i förhållande till Domstolsverket. Johan Dahlgren har inte haft till uppgift att för Domstolsverkets räkning hålla koll och underrätta Domstolsverket om ekonomin. Det uppdraget har ingått i Campus sysslomannaskap. Rättsutlåtandet från professor Annina H Persson ger stöd åt Domstolsverkets talan i denna del. (aktbilaga 204).

Sysslomannauppdraget har inte genomförts utan kompensation. Domstolsverket har bekostat ombyggnationen för aktuell fastighet som Campus äger och fastigheten har därmed fått ett ökat värde tack vare ombyggnationen. Det finns inget krav på att en syssloman ska få ersättning för sitt uppdrag för att det ska ses som ett sysslomannaskap, se vidare i denna del Annina H Perssons rättsutlåtande (aktbilaga 204).

Skyldigheten att slutredovisa

Efter fullgjort uppdrag är en syssloman enligt 18 kap 1 § handelsbalken skyldig att lämna en fullständig redogörelse för sitt uppdrag till huvudmannen. Av 18 kap 1 § handelsbalken framgår inte att en syssloman enbart är skyldig att avge slutredovisning i de fall då sysslomannen förvaltar penningmedel eller egendom. Att Domstolsverket har fått ett lån från Campus innebär inte att sysslomannaskapet inte har utförts självständigt. I vart fall saknar det betydelse då Domstolsverket, genom återbetalning av lånet, i slutändan står för samtliga kostnader.

Att Campus skulle avge en slutredovisning har varit känt inför och under utförandet av sysslomannaupdraget. Parterna har dessutom haft en dialog angående slutredovisning av kostnaderna för projektet, vilket framgår av ingiven e-postkorrespondens (aktbilagorna 90, 206 och 208). I vart fall har parterna genom denna korrespondens kommit överens om att slutredovisning ska avges.

Skyldigheten att slutredovisa och omfattningen och specifikationen av en sådan är densamma för en syssloman som för vilken annan uppdragstagare som helst. Skulle tingsrätten inte dela Domstolsverkets uppfattning att parterna har ingått ett sysslomannaavtal är Campus under alla förhållanden att se som en uppdragstagare för vilken samma slutredovisningsskyldighet och omsorgsplikt gäller.

Campus har inte slutredovisat

Betalningsskyldighet för fakturorna med nr 61000172 på totalt 5 793 623 kr och 61000463 på 906 250 kr har inte inträtt eftersom Campus varken kunnat ange vad fakturorna avser eller har tillhandahållit efterfrågat underlag för fakturorna, vilket åligger Campus såsom syssloman eller i vart fall såsom uppdragstagande avtalspart. Domstolsverket har rätt att kontrollera huruvida kostnaderna är verifierade.

De av Campus översända fakturaunderlagen, tidssedlar och övrigt efterfrågat underlag utgör inte slutredovisning. Dessa handlingar uppfyller inte kraven på en slutredovisning som ska vara detaljerad och fullständig för att uppdragsgivaren ska anses ha fått möjlighet att tillgodogöra sig materialet. PwC, som Domstolsverket har anlitat att utföra granskning, har uppgett att underlaget är bristfälligt, att Campus misskött projektet och att kostnaderna i de omstämda fakturorna, än mindre för hela projektet, inte är verifierade. (aktbilagorna 201 och 202).

Samtliga fakturor för projektet är a conto-fakturor

Fakturering kan ske på olika sätt. Fakturering kan ske dels mot upparbetade verifierade kostnader där faktureringen då åtföljs av ett gediget kostnadsunderlag, dels a conto. När fakturering sker a conto bifogas inget kostnadsunderlag utan det tillhandahålls

först i samband med en slutredovisning av ett projekt, då det sker en avräkning av fakturerat betalt belopp gentemot faktiska verifierade kostnader.

I aktuellt fall har Campus till sina fakturor inte bifogat något underlag. Det har heller inte framkommit av fakturorna vad kostnaderna avser. För att fakturering ska anses ske gentemot upparbetade kostnader krävs att det finns en tydlig specifikation för hur kostnaderna som helhet fördelar sig på olika poster, exempelvis hur stor del som hänför sig till arbete, hur stor del som hänför sig till material, hur stor del som hänför sig till eventuella underentreprenörer osv. Det ska också finnas underlag för dessa kostnader bifogade. Så har inte skett i aktuellt fall. Campus fakturor kan därför inte förstås om de läses separata.

A conto sker heller inte enbart som förskottsbetalning utan kan också ske mot utförda tidsinsatser, dvs. mot upparbetad tid. Utseendet av Campus fakturor kan inte tolkas på annat sätt än att de utgjort a conto-fakturor. Det framgår av faktureringen att det har fakturerats gentemot en betalningsplan avseende den fasta delen men att fakturering även skett via lyft för den rörliga delen som ska motsvara upparbetad tid. Dessa lyft kopplade till den rörliga delen har i faktureringen delats upp till att avse utförandedelen eller rivningsdelen. Vad kostnaderna har bestått i framgår inte.

Campus har, såsom syssloman, en skyldighet att löpande granska fakturor för att på så sätt tillvarata sin huvudmans, Domstolsverkets, ekonomiska intresse. Därutöver ska Campus slutredovisa sina kostnader varför verket har en rätt att i efterhand granska betalda fakturor. Det är först genom slutredovisningen som en bedömning av om betalningsskyldighet föreligger eller inte kan göras. Campus löpande granskning kan på intet sätt förta deras skyldighet att slutredovisa sitt uppdrag. Campus har därtill i sitt yttrande från den 7 juli 2020 angett följande.

”Credentias sätt att fakturera, där man efter påpekanden från Campus har konterat de felaktiga beloppen har fått till följd att den summa som ska faktureras vid nästa faktureringsstillfälle har minskat med beloppet. Det går därför inte att koppla

specifika underleverantörsfakturor till en specifik faktura från Credentia. De underliggande kostnaderna är däremot verifierade.”

Av detta följer att Campus själva medger att kostnader inte kan härledas till en specifik faktura varför faktureringen för projektet inte kan ses som annat än a conto. Vidare kan skrivningen inte tolkas på annat sätt än att Campus också medger att kostnaderna inte är verifierade och slutredovisade.

Om fordran är förfallen till betalning föreligger ändå ingen betalningsskyldighet främst eftersom kostnaderna inte kan verifieras men även av andra skäl

Omsorgsplikten

Campus har en omsorgsplikt såsom syssloman. Även om Campus inte är att anse som syssloman enligt 18 kap. handelsbalken så har parterna i vart fall ingått ett uppdragsavtal som återfinns i Projekteringsavtalet. I detta avtal föreligger det förpliktelser mellan parterna för att fullfölja projektet varav redovisningsplikt och lojalitetsplikt är viktiga allmänna rättsprinciper inom avtalsförhållanden. Vidare följer det av allmänna rättsgrundsatser och av avtalslagen att en part i ett avtal är skyldig att visa omsorg vid uppfyllandet av en förpliktelse som denne åtagit sig och att tillvarata motpartens intressen vid utförandet av uppdraget.

Såvitt avser den i målet centrala frågan – nämligen omfattningen av Domstolsverkets betalningsskyldighet i förhållande till Campus – kan det konstateras att denna omsorgsplikt särskilt omfattat att noggrant tillse och bevaka att Campus inte betalar någon ersättning till Credentia som inte följer av Entreprenadavtalet. Skulle så ske, äger Campus inte rätt att vidareföra sådan ersättning på Domstolsverket. Sådan utgiven ersättning ska i stället rätteligen stanna på Campus.

Kostnaderna måste vara verifierade för att betalningsskyldighet ska föreligga

Det är riktigt att det i projekteringsavtalet anges en betalningsskyldighet för Domstolsverket avseende uppkomna kostnader i projektet. Betalningsskyldighet uppstår dock först efter att i sig ersättningsgilla kostnader har verifierats.

För att verifiera en kostnad krävs att Campus visar att kostnaden är ersättningsgill och att eventuella formkrav har uppfyllts. Campus måste således exempelvis visa att samtliga kostnader som hänför sig till den rörliga respektive fasta delen ska kategoriseras i aktuell del enligt den s.k. Gränsdragningslistan (aktbilaga 23). Vidare åligger det Campus att styrka att ett ÄTA-arbete utgör ÄTA-arbete och att aktuella formkrav enligt Entreprenadavtalet (aktbilaga 7) är uppfyllda. Därtill ska kostnaderna i sig vara verifierade på så sätt att de går att identifiera och härleda. För att verifiera kostnaderna i fakturorna krävs bl.a. tidssedlar, dagböcker, kvitton från materialinköp och annan dokumentation från samtliga avtalsled. Campus har under entreprenaden inte haft tillgång till och inte heller aktivt begärt in och tagit del av underlagen för kostnaderna. Detta innebär att Campus inte har fullgjort sin skyldighet att visa omsorg under uppdraget.

Vad Campus har anfört om att Domstolsverket förstört Campus möjligheter att sammanställa och tillhandahålla fakturaunderlag genom att sent efterfråga detta underlag stämmer inte. Det har ålegat Campus att under entreprenadtiden beakta och förbereda avlämnandet av en redogörelse för sitt uppdrag.

Parterna är överens om att Domstolsverket under oktober 2017 fått visst underlag översänt till sig och att detta underlag sedan skickades till PwC för granskning. Vad gäller Credentias underentreprenörer har Domstolsverket fortfarande inte erhållit något underlag. Domstolsverket har bara fått fakturorna från dessa underentreprenörer. PwC har tagit fram två utlåtanden som Domstolsverket har gett in (aktbilagorna 201 och 202). Av utlåtandena framgår att det underlag som Domstolsverket fått är alltför bristfälligt för att betalningsskyldighet ska föreligga. Vad som anförts i expertutlåtandet från BDO ändrar inte den bedömningen.

Campus har brustit i sin omsorgsplikt även i andra avseenden

Det som sägs under nedan angivna strecksatser är inte kopplat till något enskilt motkrav utan tas upp som en del av en skildring över Campus misskötsamhet.

- Domstolsverket ska inte åläggas kostnader förorsakade av att bygghandlingar inte var klara när Credentia lämnade anbud och entreprenadavtalet ingicks.

Campus uppgifter om att viss kostnadsökning beror på att projekteringen inte var klar när anbud lämnades och entreprenadavtal ingicks är inte något som Domstolsverket har känt till. Det är Campus som enligt Entreprenadavtalet har varit beställare. Eftersom AB 04 gäller har det alltså varit upp till Campus att stå för projekteringen. Campus uppdrag har omfattat att ingå ett entreprenadavtal med en entreprenör och därmed att tillse att entreprenören får nödvändiga handlingar för utförandet av uppdraget. De handlingar som Domstolsverket har upprättat framgår av Entreprenadavtalet (§ 1 p. 7) och samtliga av dessa handlingar var klara vid tiden för Credentias anlitande.

Om det är Rumsfunktionsprogrammet som avses vill Domstolsverket framhålla att verket inte har medgett att ersättning för viss projektering, utifrån kontraktshandlingarna som framgår av § 1 p.7 i Entreprenadavtalet (aktbilaga 7), ska utgå enligt löpande räkning. Det har ålegat Campus att ha fullständiga kontraktshandlingar framme i tid.

Campus har såsom syssloman till Domstolsverket haft en skyldighet att tillvarata verkets intresse, såväl ur ett ekonomiskt som ur ett tekniskt perspektiv. Att Campus inte har uppfyllt sina åtaganden såsom syssloman gentemot verket eller som beställare gentemot Credentia genom att inte ha fullständiga kontraktshandlingar framme i tid ska inte drabba Domstolsverket.

- Domstolsverket har inte löpande informerats om kostnadsökningarna.

E-postmeddelandet den 5 april 2017 är inte ett godtagbart underlag för att Domstolsverket ska kunna göra en bedömning av och uttala sig om kostnaderna.

- Tilläggsöverenskommelsen till rivningsavtalet

Domstolsverket anser att Tilläggsöverenskommelsen till rivningsavtalet innebär att det finns två separata avtal, ett avseende ombyggnationen och ett avseende rivning. Det budgetpris som PwC angett i sin granskning avseende den rörliga delen på 20 640 000 kr är därmed korrekt angivet.

Domstolsverket kan inte uttala sig i frågan om kostnader för rivning ingår i Campus fordran i målet. Det som nu sagts är därför inte kopplat till något motkrav.

Domstolsverket vill dock framhålla att kostnaderna för rivning skulle särredovisas i respektive fakturor, vilket gällde för samtliga nedlagda kostnader i projektet. Detta för att Domstolsverket inte ska fråntas rätten att kontrollera kostnadernas identitet.

- ÄTA-arbeten

Campus och Credentia har i Entreprenadkontraktet angett vem som haft rätt att beställa ÄTA-arbeten. Domstolsverkets har haft egna anlitade entreprenörer. Inom ramen för dessa entreprenader har det förekommit ÄTA-arbeten. Dessa ÄTA-arbeten har dock enbart berört Domstolsverket och deras anlitade entreprenörer och har inte på något sätt berört Campus och Credentia. Domstolsverket har följt de strikta formkrav som återfinns i Domstolsverkets och anlitade entreprenörers avtalshandlingar.

När det gäller frågan om hur förfarandet mellan Domstolsverket och deras anlitade entreprenörer sett ut vid beställning av ÄTA-arbeten kan följande nämnas. Det krävdes bland annat en tydlig instruktion från Domstolsverket. ÄTA-arbeten skulle aviseras och beställas skriftligen genom en särskilt angiven blankett. Blanketten skulle skickas till Anna Nerhammar (teknikspecialist och videokonferensansvarig vid Domstolsverket). Anna Nerhammar skulle sedan godkänna och signera blanketten för att därefter skicka den till berörd aktör. Dessa ÄTA-beställningar har inte kommunicerats med Campus utan hanterats exklusivt mellan Domstolsverket och Credentia.

Visst arbete som av Campus tagits upp som ett ÄTA-arbete i aktbilaga 49 är inte ett ÄTA-arbete utan ett avgående arbete.

Domstolsverket har i ett par fall godtagit att visst arbete utgör ett ÄTA-arbete. Det gäller håltagning för högtalare vid receptionen. Tom Pettersson hade, efter att ha mottagit en tydlig beställning från Domstolsverket, i sin tur beställt aktuellt arbete. Formkravet är alltså uppfyllt i det fallet. Domstolsverket godtar även ett ÄTA-arbete avseende stämpelklockan. Tom Pettersson hade i det fallet mottagit en tydlig beställning från Domstolsverket.

Domstolsverket godtar alltså att formkraven för rätt till ersättning för ÄTA-arbeten i och för sig varit uppfyllda i två fall. Eftersom kostnaderna inte kunnat härledas till något fakturaunderlag eller viss faktura är Domstolsverket dock inte ersättningsskyldigt för dessa ÄTA-arbeten.

Den sammanställning av ÄTA-arbeten som Krister Aspgren skickade till Domstolsverket skickades den 10 november 2017, då parterna redan var i tvist.

Sammanfattningsvis anser alltså Domstolsverket att verket inte är betalningsskyldigt för några ÄTA-arbeten eftersom Campus inte har redovisat att påstådda ÄTA-arbeten är ÄTA-arbeten, hur ÄTA-arbetena har beställts eller aviserats, när de har utförts, vilken kostnad ÄTA-arbetena har inneburit samt när de har fakturerats och i vilken faktura.

- Kostnader som konterats om kan inte härledas

Campus har vidare gjort gällande att Credentia, efter Campus påpekanden, har konterat om felaktiga kostnader. Det är svårt för verket att förstå vad Campus menar med detta. Att kontera om kostnader innebär enbart att de läggs i ett annat konto, dvs. kostnaden belastar fortfarande verket men i ett annat konto. Som Campus beskriver det låter det som om kostnaderna i sig inte ska belasta verket. I sådant fall ska en kreditering ske,

inte en omkontering. Campus har medgett att det varit fel i Credentias fakturering och att dessa kostnader ska ha dragits av på nästkommande faktura varför kostnaderna i fakturorna inte går att härleda. I fall där en fakturerad kostnad inte ska belasta den fakturerade parten ska kostnaden rätteligen krediteras.

- Krediteringar som Campus har gjort i slutuppgörelsen med Credentia har inte kommit Domstolsverket tillgodo

Campus har tillgodogjort sig slutuppgörelsen som om denna vore otvistig och justerat sitt yrkande i enlighet med detta. Detta tillvägagångsätt är inte tillämpligt eftersom slutuppgörelsen som helhet inte är kopplad till de fakturor som är tvistiga i målet. Avräkning kan inte ske mot tvistiga belopp och bör rätteligen ske separat genom en sedvanlig kreditfaktura utställd till Domstolsverket.

Domstolsverkets kvittningsinvändning

Grunden för motkravet är *i första hand* att Campus brustit i sitt sysslomannaskap. *I andra hand* har Campus inte iakttagit Domstolsverkets intressen vid utförandet av sitt uppdrag enligt allmänna avtalsrättsliga principer.

Domstolsverket och Campus har varit överens om att Campus för Domstolsverkets räkning ska betala ersättningsgilla kostnader i enlighet med Entreprenadavtalet för projektet. Campus har dock betalat kostnader som saknat grund för betalning, vilket innebär att bolaget gjort sig skyldigt till kontraktsbrott. Campus är därför återbetalningsskyldigt. Motfordran motsvarar de kostnader som inte är ersättningsgilla.

Domstolsverket har anlitat PwC till att granska kostnader i projektet, totalt har 431 fakturor granskats. I denna granskning har PwC delat upp sin granskning i tre olika granskningsområden; kvalitén på fakturor (a), fasta kostnader allokerade som rörliga kostnader (b-c) och andra felaktiga debiteringar (d-j).

Vad avser allokering av kostnader har parterna genom Gränsdragningslistan avtalat om hur kostnader i projektet ska allokeras mellan den fasta respektive den rörliga delen.

Denna anmärkning avser att Campus brutit mot vad som avtalats och i stället allokerat kostnader i strid med Gränsdragningslistan.

a) Bristande kvalité på fakturor motsvarande ett belopp på sammanlagt

14 788 866, 93 kr,

- Enligt Entreprenadavtalet ska Credentia använda projektnummer CRN-BY27 och ange referens Stefan Hellström. Om detta saknas har Credentia inte rätt att få ersättning för fakturan enligt p. 6.6 i Entreprenadavtalet. Av de granskade fakturorna har fakturor till ett sammanlagt belopp om 73 581 kr saknat referens till projektet.

- 135 fakturor till ett belopp om 6 689 743 kr har saknat datum för utförande/leverans av fakturerad tjänst/vara. Av dessa är det en faktura som även har saknat referens till projektet och tolv som även har saknat adekvat beskrivning av vad som har fakturerats. Denna omständighet har PwC beaktat i sitt utlåtande och har tydligt visat att kostnaderna inte beaktats dubbelt. Det går inte att följa en kostnad enbart med beskrivningen att beloppet fakturerats enligt avtal. För att kunna följa en kostnad och för att kunna styrka att formkraven för begärd ersättning uppfyllts krävs att det jämte fakturan finns underlag i form av betalningsplan och kontrakt m.m., vilket är en bedömning som delas av PwC. Det har ju inte varit Domstolsverket som har beställt arbete utan det har skett i Campus regi såsom syssloman.

- 32 stycken fakturor till ett belopp om 8 841 990 kr har saknat adekvat beskrivning av vad som fakturerats. Campus har invänt att det på flertalet fakturor angetts att fakturering skett i enlighet med avtal, och att det av denna anledning inte är något problem för beställaren att följa upp vad som fakturerats och varför. Domstolsverket är enligt entreprenadrättsliga regler inte att se som beställare i aktuellt projekt.

Domstolsverket har inte tillgång till avtal eller liknande. Inte heller har verket gjort några beställningar av arbete. Detta har skett i Campus regi såsom syssloman. Vidare går det inte att, enbart med beskrivningen att beloppet fakturerats enligt avtal, följa

kostnaden. För att kunna följa kostnaden och för att styrka att formkraven för begärd ersättning uppfyllts krävs att det jämte fakturan finns underlag i form av betalningsplan, kontrakt m.m., vilket är en bedömning som delas av PwC.

b) Felallokerade kostnader (ombyggnation) på sammanlagt 592 447,50 kr

Vissa kostnadsposter som Credentia har fakturerat Campus har kategoriserats som rörliga kostnader trots att de rätteligen ska tillhöra den fasta delen.

Avseende ombyggnadsarbeten har ett belopp om totalt 592 447,50 kr debiterats som rörlig kostnad trots att beloppet rätteligen ska tillhöra fastprisdelen. Lista över dessa fakturor återfinns i bilaga 4 till aktbilaga 202.

Campus har genom BDO:s utlåtande (aktbilaga 170) vidare gjort gällande att Campus begärt vissa krediteringar av fakturerade belopp. Till följd av detta ska Credentia ha krediterat ett belopp om 44 154 kr. Vid PwC:s genomgång har ingen av dessa påstådda krediteringar kunnat kopplas till en faktisk kreditfaktura. Vid en kontroll mot Credentias projekthuvudbok har PwC endast kunna identifiera ett fåtal av dessa krediteringar. Trots denna koppling finns det ingen möjlighet att härleda krediteringarna. De är därför inte verifierade och det går inte att se om de har kommit Domstolsverket till del. Tilläggas ska att i de fåtal fall som PwC har hittat en kreditering i projekthuvudboken har beloppet sällan uppgått till det som BDO i sitt utlåtande uppger har krediterats.

Campus har genom BDO:s utlåtande (aktbilaga 170) gjort gällande att handverktyg och redskap ska ersättas enligt självkostnadsprincipen enligt Gränsdragningslistan (ab 23). Detta är direkt felaktigt. Vid löpande räkning är huvudregeln att dessa kostnader ska ersättas enligt självkostnadsprincipen. Ersättning enligt självkostnadsprincipen innebär att entreprenören får ersättning för samtliga kostnader som verifieras. Det är dock möjligt att, såsom parterna gjort i detta fall, överenskomma om att dessa särskilda kostnader ska ingå i ett timarvode. I detta fall har parterna genom Gränsdragningslistan kommit överens om vilka poster som ska ingå i timarvodet varför detta går före.

Av Gränsdragningslistan (aktbilaga 23) framgår att personlig skyddsutrustning ska ingå i timarvodet, se p. 3,4. Vidare framgår av p. 4.1–2 att handverktyg samt större och mindre redskap och eldrivna handverktyg ska ingå i timarvodet. BDO:s påstående att handverktyg och redskap ska ersättas enligt självkostnadsprincipen stämmer således inte.

Vidare har Campus inhämtat ett utlåtande från projektledningsföretaget Bylero AB avseende ersättning av kostnader för handverktyg och utifrån utlåtandet dragit slutsatsen att handverktyg som inte är att klassa som en yrkesarbetares personliga utrustning ska ersättas enligt självkostnadsprincipen. Detta utlåtande är upprättat den 4 januari 2018, vilket är cirka fem månader efter godkänd entreprenad och när parterna var i tvist med varandra. Utlåtandet har således inte varit underlag till kontraktsskrivning och/eller utgjort en kontraktshandling. Det har därför inte utgjort någon gemensam partsavsikt. Vad parterna däremot kommit överens om är att Gränsdragningslistan, vilken är kontraktshandling, ska gälla mellan parterna. Med hänsyn till detta saknar utlåtandet från Bylero AB relevans för tvisten. Credentia kan inte kringgå fördelningen som framgår av denna kontraktshandling genom att anlita underentreprenörer.

c) Felallokerade kostnader (rivning) på sammanlagt 67 502,50 kr

Avseende rivningsarbeten har ett belopp om totalt 67 502,50 kr debiterats som rörlig kostnad trots att beloppet rätteligen ska tillhöra fastprisdelen. Lista över dessa fakturor återfinns i bilaga 5 till aktbilaga 202.

Campus har genom BDO:s utlåtande (ab 170) gjort gällande att Campus begärt vissa krediteringar av fakturerade belopp. Till följd av detta har Credentia krediterat ett belopp om 12 635 kr. Vid PwC:s genomgång har ingen av dessa påstådda krediteringar kunnat kopplas till en faktisk kreditfaktura. Vid en kontroll mot Credentias projekthuvudbok har PwC endast kunna identifiera ett fåtal av dessa krediteringar. Trots denna koppling finns det ingen möjlighet att härleda krediteringarna. De är därför inte verifierade och det går inte att se om de har kommit Domstolsverket till del.

Det kan också tilläggas att i de fåtal fall som PwC har hittat en kreditering i projekthuvudboken uppgår sällan beloppet till det som BDO i sitt utlåtande uppger har krediterats.

Vad gäller bedömningen av allokeringen avseende handverktyg och redskap samt det av Campus inhämtade utlåtandet från Bylero AB hänvisar Domstolsverket till vad som angetts tidigare vid genomgång av felallokerade kostnader avseende ombyggnationen.

d) Övriga felaktiga debiteringar (ombyggnation) på sammanlagt 368 880,84 kr
Campus har till Credentia erlagt detta belopp trots att grund för ersättning saknas. Några av de poster som omfattas av anmärkningen är följande.

Campus har uppgett att kostnaderna för juli och augusti avseende inhyrd arbetsledare från RBE (faktura nr. 70061) inte har debiterats Domstolsverket. Den uppgiften går inte att verifiera utifrån underlaget som Domstolsverket har tillgång till och ett belopp om 38 250 kr exklusive mervärdesskatt ska därför tillgodoräknas Domstolsverket.

Vad avser fakturan från Städfirma Mannerstråle AB (faktura 17011) har Domstolsverket krediterats för tvätt av mattor motsvarande 30 302 kr. Däremot har resterande summa på 33 990 kr inte krediterats. Domstolsverket anser att hela fakturan ska krediteras. Av Entreprenadavtalet framgår att Credentia har rätt till ersättning för slutstädning inför slutbesiktning. Domstolsverket anser att Credentia endast hade rätt till ersättning för städning inför den slutbesiktning som ägde rum den 8 juni 2017. Därefter har Credentia inte haft någon rätt enligt Entreprenadavtalet att få ersättning för ytterligare städning.

Kostnaden för ställning avseende garageportar (GarageportExperten AB faktura nr. 175300869) finns med i sammanställningen som en kostnad som Domstolsverket ska tillgodoräknas. PwC har inte utifrån det underlag som Campus gett in till tingsrätten kunna verifiera att kostnaden inte har debiterats Domstolsverket.

e) Övriga felaktiga debiteringar (rivning) på sammanlagt 82 687,50 kr

Campus har uppgett att kostnaderna från RBE, faktura nr. 60121, för nedlagd tid i maj och juni för arbetsledning inte har debiterats Domstolsverket. Den uppgiften går inte att verifiera utifrån det underlag som Domstolsverket har tillgång till. Ett belopp 82 687,50 kr ska därför tillgodoräknas Domstolsverket.

f) Avsaknad av underlag från RBE (ombyggnation) på sammanlagt 5 198 681,25 kr

PwC har vid sin granskning sammanställt de kostnader som avser avsaknad av underlag från RBE.

Campus har uppgett att fakturerat belopp avseende arbetad tid för RBE har varit detsamma mellan Campus och Credentia som mellan Credentia och RBE. Beräkningsmetoden som Campus har tillämpat, att bara jämföra kostnadsposter i projekthuvudböckerna mellan dessa parter, innebär inte att kostnaderna i sig är verifierade. För att kostnader ska kunna verifieras krävs att fakturor ges in med tillhörande underlag och att dessa går att koppla till kostnadsposterna i projekthuvudböckerna (aktbilagorna 92 och 130).

Av fakturorna framgår inte vilken typ av arbete som utförts och hur det fördelats mellan arbetsmoment och arbetstagare. Det går därför inte att avgöra om det är en ersättningsgill kostnad eller ej. Gränsdragningslistan ska tillämpas även på Credentias underentreprenörer. Kostnad för verktyg ska därför ingå i timpriset om 390 kr / tim.

Kostnaderna har uppstått i flera avtalsled och då måste Campus visa hur kostnaderna uppstått i respektive avtalsled vilket inte har gjorts. Att följa bokföringslagens krav är inte detsamma som att verifiera sina kostnader gentemot avtalspart.

De tidssedlar som Campus har gett in och som BDO granskat är inte kopplade till en specifik kostnad och visar därför inte vilket arbete som har utförts eller hur arbetet fördelat sig mellan arbetsmoment och arbetstagare. Av underlaget går det inte heller att utläsa om Credentia och deras underentreprenörer använt sig av avtalade à-priser och

förhållit sig till p. 3 i Gränsdragningslistan (aktbilaga 23). Det framgår inte heller vilka timmar och vilket belopp som fakturerats Campus. Vidare delar BDO i sitt utlåtande (aktbilaga 170) Domstolsverkets mening om att det inte går att visa att tidssedlarna är attesterade. Då det inte är styrkt att tidssedlarna är attesterade saknas det bekräftelse på att arbetstimmarerna är utförda och godkända för debitering. Tidssedlarna saknar vidare beskrivning av vilket arbete som har utförts, hur tiden har fördelat sig och fullständiga namn. Det framgår vidare inte att tidssedlarna är kopplade till något ekonomisystem. Vid jämförelse med Domstolsverkets, från Campus, tillhandahållna sammanställningar från RBE och projektkonsultbolaget PLP avseende nedlagda timmar skiljer sig antal redovisade timmar för år 2016 med totalt 120 timmar. RBE har redovisat att PLP haft 120 timmar mer än vad PLP i sin sammanställning för samma år uppgett. Mot bakgrund av nu angivna omständigheter, tillsammans och var för sig, saknar Campus rätt till ersättning.

Det går inte att utifrån underlaget dra slutsatsen att justeringen till 390 kr /tim kommit Domstolsverket till del. Om man räknar samman fakturorna i aktbilaga 113 får man ett belopp om 4 469 893 kr (varav 3 879 043 kr avser ombyggnation och 590 850 kr avser rivningen). Mats Jakobsson har dock kommit fram till att det totala belopp som ska belasta Domstolsverket uppgår till 4 548 180 kr (varav 3 911 880 kr avser ombyggnation). Eftersom det från Campus har angetts flera olika belopp som ska ha belastat Domstolsverket har Domstolsverket svårt att bemöta Campus påståenden i denna del. Det går inte av underlaget att bedöma vilka timmar som vidarefakturerats av Credentia till Campus.

Campus har gjort gällande att justeringen avseende timarvodet har varit till nytta för Domstolsverket. Domstolsverket har svårt att se vilken nytta Domstolsverket har haft genom att bli överdebiterade under projektets gång. Campus agerande att inte se till Domstolsverkets intressen är avtalsstridigt. Detta är ytterligare en omständighet som visar på att Campus misskött sitt uppdrag som syssloman. En justering av feldebiteringen genom en slutreglering är enligt Domstolsverket att se som en rättelse, ingenting annat. En tvistig fordran kan inte användas för en kreditering såsom Campus

gjort i slutuppgörelsen. Justeringen av timarvodet till 390 kr har därmed inte kommit Domstolsverket till del. Eftersom RBE:s fakturor inte finns som underlag till Credentias fakturor kan inte verket se vilket timarvode som har tillämpats under entreprenadtiden.

Domstolsverket är vidare frågande till hur bilaga H (del av aktbilaga 171) till BDO:s utlåtande (aktbilaga170) ska förstås. Av summeringen av debiterat belopp avseende rörlig del är angett ett belopp om 5 137 395 kr. Domstolsverket har dock enligt projekthuvudböckerna (ab 92 och 130) endast kunnat se en kostnad om totalt 4 795 245 kr. Campus har förklarat hur fakturorna i ab. 113 ska tolkas. Räknar man samman den kostnad som uppkommer med hänsyn till Campus förklaring får man ett belopp om 4 469 893 kr (varav 3 879 043 avser ombyggnationen och 590 850 kr avser rivningen). BDO har dock kommit fram till att det totala beloppet som ska ha belastat Domstolsverket uppgår till 4 548 180 kr (varav 3 911 880 kr avser ombyggnationen). Det har således angetts flera olika belopp som ska ha belastat Domstolsverket avseende RBE.

g) Avsaknad av underlag från RBE (rivning) på sammanlagt 795 375 kr

Vad avser kostnaden om 795 375 kr som Campus har kostnadsfört såsom konsultarbete har Campus genom sitt sakkunnigutlåtande (ab 170) gjort gällande att dessa fakturor inte utgör konsultarbete utan byggtimmar för juni och juli 2016. Campus uppger att man kommit till denna slutsats genom att granska fakturaunderlag till aktuella fakturor. PwC har däremot inte dragit samma slutsats efter att ha tagit del av fakturan.

h) Arbetad tid efter slutbesiktningdagen på sammanlagt 363 243,75 kr

Totalt 363 243,75 kr har debiterats avseende arbetad tid efter slutbesiktningdagen. Kostnaden avser felavhjälpande och är därmed inte ersättningsgill. Att kostnaden uppstått på grund av att Campus genom Credentia behövt färdigställa ej utförda arbeten ändrar inte detta eftersom arbete som avser avhjälpande av brister, dvs. arbete för att färdigställa projektet, redan ingår i den fasta delen. I ovan nämnda belopp ingår inte faktura nr 70061 från RBE där arbetskostnad i juli 2017 ingår med 247 065 kr.

Campus påstående om att det ska vara sena ÄTA-beställningar från Domstolsverket kan inte bemötas då det inte finns information om vilket arbete som ska ha beställts eller vem som har beställt det här arbetet. Av denna anledning kan verket heller inte kontrollera om arbetet utgör ett ÄTA-arbete eller om det är kontraktarbete. Det framgår heller inte av underlaget att det är den typen av arbete som avses.

i) Ej utkrävt förseningsvite på 4 200 000 kr

Entreprenadavtalet stadgar att projektet skulle vara färdigställt och tillgängligt för slutbesiktning den 31 mars 2017. Besiktningen hölls den 8 juni 2017 och underkändes. Entreprenaden godkändes först den 21 augusti 2017. Entreprenaden blev alltså försenad med totalt 21 veckor och Campus hade därför rätt till ett förseningsvite av Credentia enligt p. 5.12 Entreprenadavtalet på totalt 4 200 000 kr. Campus valde dock att istället bara kräva förseningsvite om 1 400 000 kr, vilket varit en brist i Campus utförande av sysslomannauppdraget.

Campus har försummat att framställa och tillgodoräkna sig avtalsenlig rätt till förseningsvite. Det innebär att Domstolsverkets rätt till ett förseningsvite om 4 200 000 kr inte har tillgodosetts av Campus. Som syssloman/uppdragstagare har Campus haft en skyldighet att tillvarata verkets ekonomiska intressen genom att bl.a. kräva Credentia på ett förseningsvite som motsvarar det som regleras i Entreprenadavtalet.

Domstolsverket har inte på något sätt yttrat sig eller tagit ställning till någon tidsförlängning eller Campus rätt att frånfalla sin rätt till vite i någon del. Med hänsyn till de formkrav som gäller för tidsförlängning kan Domstolsverkets utvärdering och/eller tjänsteanteckning inte på något sätt tolkas såsom Campus gör gällande.

j) Utlägg om 21 250 kr för faktura från Snickarbolaget

Domstolsverket har gjort ett utlägg om 21 250 kr för fakturan från Snickarbolaget i Uddevalla AB. Fakturan avser stillestånd orsakat av Credentia. Credentia informerade

inte Domstolsverket eller Snickarbolaget i Uddevalla AB om förseningen och kostnaden hade kunnat undvikas vid en sådan kommunikation. Campus har genom Krister Aspgren varit samordningsansvarig. Ansvar för att undvika situationer likt ovan har därmed ålegat Campus. Den uppkomna kostnaden ska därför stanna på Campus eller Credentia.

CAMPUS

Bemötande av Domstolsverkets påstådda kvittningssgilla motfordran

Campus bestrider den av Domstolsverket påstådda kvittningssgilla motfordran. Vidare bestrider Campus att Domstolsverket har en rätt att kräva återbetalning. Campus har uppfyllt sina skyldigheter i enlighet med parternas avtal genom att bolaget har fakturerat Domstolsverket för kostnader relaterade till projektet vid Norrtälje tingsrätt.

En återbetalningsskyldighet förutsätter under alla förhållanden att återkravet ifråga avser en felaktighet/brist som faktiskt har betalats av den part som gör gällande återbetalningsskyldighet. Att så har skett har inte påståtts av Domstolsverket.

Domstolsverket har inte lidit någon skada. Merparten av arbetet har upphandlats på löpande räkning och Domstolsverket har godkänt upplägget och det färdiga avtalet. Att Entreprenaden har överstigit den uppskattade budgeten innebär inte att Credentia saknar rätt till full ersättning för utfört arbete. Domstolsverket har påstått att det funnits brister i hur Campus har utfört uppdraget men har inte redogjort för hur påstådda brister lett till eventuell skada.

a) Bristande kvalitet på fakturor motsvarande ett belopp på sammanlagt

14 788 866, 93 kr

Campus har regelbundet granskat Credentias fakturor. Campus har även tagit in en konsult för att granska Credentias huvudbok för den rörliga delen i Entreprenaden jämte fakturaunderlaget. I de fall tveksamheter har noterats har de bokade beloppen gåtts igenom av Krister Aspgren och Leif Nilsson. I ett flertal fall har Campus noterat felbokningar som då har korrigerats av Credentia. Eftersom fakturaunderlaget varit

omfattande och Credentias system för fakturering och bokföring försvårat för Campus, är det möjligt att det finns några felkonteringar eller felbedömningar i Credentias fakturering som Campus kan ha missat. Detta innebär dock inte på något sätt att Campus varit oaktsam utan Campus har utfört granskningen med minst samma aktsamhet som om Campus själva hade stått för slutkostnaderna.

BDO har gått igenom alla underlag och funnit att de fakturerade kostnaderna efter Slutuppgörelsen, med undantag för en mindre summa av felallokerade kostnader, överensstämmer med genom underlagen redovisade kostnader och gränsdragningslistan. Campus har enligt BDO inte betalat för fler timmar än vad som redovisats genom tidrapporter. Merparten av de av PwC ifrågasatta kostnaderna för Entreprenaden har kunnat härledas genom bl.a. saldobekräftelser och underentreprenörsfakturor.

Av den genomgång som Campus gjort löpande samt företagets Slutuppgörelse med Credentia framgår att Campus har följt och verifierat att betalning skett endast för kostnader som Campus anser att Credentia kan styrka.

b) Felallokerade kostnader (ombyggnation) på sammanlagt 592 447,50 kr

Campus har inte brutit mot vad som avtalats i projektet. Inte heller har Campus allokerat kostnader i strid med Gränsdragningslistan.

Campus delar inte bedömningen att posterna felaktigt har bokats på den rörliga delen. Av Entreprenadavtalet, § 6.1, framgår att ersättning för snickare ska utgå till ett timarvode om 420 kronor. I timarvodet ska ingå kostnader som vanligen ingår i ett timarvode, såsom lön, semesterersättning, sociala avgifter och personlig skyddsutrustning. Utöver detta ska enligt Gränsdragningslistan till Entreprenadavtalet punkt 4.1 även ingå kostnader för handverktyg, större och mindre redskap samt eldrivna handverktyg. Bestämmelsen gäller givetvis för de arbeten för vilka ersättning har utgått med i § 6.1 i Entreprenadavtalet fastställt timarvode.

Gränsdragningslistan skulle tillämpas mellan parterna för att man skulle kunna avgöra vad som skulle omfattas av den fasta ersättningen och vad som skulle falla under den rörliga delen. Gränsdragningslistan var däremot begränsad och det angavs inte vad som avsågs med ett handverktyg eller ett redskap. Det reglerades inte heller separat mellan parterna vad som avsågs med ett handverktyg eller ett redskap. Vid granskningen av fakturorna användes därför riktlinjerna i Formulär LR06 som en vägledning gällande vad som skulle ingå i den fasta delen och den rörliga delen i Entreprenaden. Formulär LR06 tillhandahölls av Bylero AB.

Formulär LR06 innehåller exempel på handverktyg och mindre redskap för arbeten utförda på löpande räkning. Av formuläret framkommer att handverktyg avser verktyg som en enskild hantverkare normalt behöver för sitt arbete. Mindre redskap är, enligt formuläret, verktyg som behövs för arbetet men som kan användas av flera och inte kräver någon särskild utbildning. Som exempel på handverktyg och mindre redskap kan bågfilor, måttband och skruvmejslar nämnas. LR06 är utarbetad av Sveriges Byggindustrier.

Parterna är överens om att Formulär LR06 inte utgjorde en kontraktshandling i Entreprenaden. Campus anser att Formulär LR06 inte var en konkurrerande handling till Gränsdragningslistan, istället var den ett viktigt komplement för att utreda vad som skulle ingå i den fasta delen och i den rörliga delen av Entreprenaden. Genom att tillämpa formuläret har Campus säkerställt att bolaget inte fakturerade Domstolsverket för kostnader som verket rätteligen inte skulle betala.

Enligt Gränsdragningslistan, punkt 5, ska ersättning beträffande arbete som utförts av underentreprenör utgå till verifierad självkostnad, inte det timarvode som fastställts i Entreprenadavtalet. För dessa arbeten gäller således inte i Entreprenadavtalet fastställt timarvode, med mindre samma timarvode har avtalats mellan Credentia och den aktuella underentreprenören. På motsvarande sätt gäller heller inte Gränsdragningslistans angivelser om vad som ska ingå i timarvodet för arbete utfört av underentreprenörer, med mindre motsvarande bestämmelser om vad som ska ingå i

timarvodet följer av Credentias avtal med underentreprenören. Har Credentia utgett ett lägre timarvode till en anlitad underentreprenör men denne har ersatts för handredskap består Credentias självkostnad av det lägre timarvodet och den erlagda ersättningen för handverktyg. I avtalet mellan Credentia och RBE har ersättning för handverktyg och mindre redskap inte omfattats av timarvodet. Credentia har genom Slutuppgörelsen endast fakturerat Campus 390 kr/h, vilket motsvarar självkostnaden för RBE:s arbeten. Campus har efter att det har noterats att Credentias självkostnad (fakturerat belopp om 390 kr per arbetad timme) har understigit mellan parterna avtalat timpris (420 kr per arbetad timme) för Credentias arbeten förhandlat ned timkostnaden till Domstolsverkets fördel i samband med Slutuppgörelsen. Differensen som PwC noterat i sitt andra utlåtande mellan vad som är fakturerat till Domstolsverket (270 420 kr) och vad som har bokförts (45 450 kr) är det belopp som justerats i Slutuppgörelsen mellan Campus och Domstolsverket.

PwC:s rapport är missvisande eftersom PwC inte har tagit hänsyn till de justeringar av yrkad ersättning som beaktas via Slutuppgörelsen eller dessförinnan. PwC har i stället fokuserat på underlag till Credentias respektive faktura.

Beträffande de fakturor som rör inköp av material från Ahlsell AB avseende utförandedelen är det bara 143 318 kr av det totala fakturabeloppet om 219 050 kr som har belastat den rörliga delen.

c) Felallokerade kostnader (rivning) på sammanlagt 67 502,50 kr

Campus delar inte bedömningen att posterna felaktigt har bokats på den rörliga delen.

Gällande bedömningen av allokeringen av handverktyg och redskap samt utlåandet från Bylero AB hänvisar Campus till vad som framgår under b).

d) Övriga felaktiga debiteringar (ombyggnation) på sammanlagt 368 880,84 kr

Enligt BDO ska 9 627 kr ha bokats på den fasta delen istället för den rörliga. Denna kostnad som av misstag har belastat den rörliga delen måste, mot bakgrund av

totalkostnaden för Entreprenaden, anses tämligen försumbar. BDO har också funnit att 238 828 kr skulle ingå i det avtalade timpriset.

Avseende fakturan från Städfirman Mannerstråle har denna tidigare belastat Campus och Domstolsverket men har krediterats genom Slutuppgörelsen.

e) Övriga felaktiga debiteringar (rivning) på sammanlagt 82 687,50 kr

BDO har efter sin genomgång funnit att 18 866 kronor avseende rivning borde ha bokats på den fasta delen istället för på den rörliga samt att 11 315 kronor avseende rivning skulle ingå i det avtalade timpriset. Denna kostnad som av misstag har belastat den rörliga delen måste, mot bakgrund av totalkostnaden för Entreprenaden, anses tämligen försumbar.

f) Avsaknad av underlag från RBE (ombyggnation) på sammanlagt 5 198 681,25

Credentia har fakturerat Campus med 420 kr per timme för RBE:s timmar. RBE har fakturerat Credentia med 390 kr per timme på grund av deras tolkning av Entreprenadavtalet. I avtalet mellan RBE och Credentia har ersättning för handverktyg och mindre redskap inte omfattats av timarvodet.

Timarvodet har justerats och kostnaderna för RBE har därför förts in i huvudboken manuellt. Kostnaderna har därmed inte samma referensnummer eller belopp som den underliggande fakturan. Fakturabeloppen stämmer inte överens med det bokade beloppet. Detta beror på att samtliga timmar för Claudio Cifuentes arbete har bokförts på kontot för den fasta delen. Det går att matcha RBE:s fakturor om man multiplicerar fakturans belopp avseende byggtimmar med 420 och matchar mot de i projekthuvudböckerna för rivning respektive utförande bokade beloppen. Då framkommer att Credentia inte har fakturerat samma antal timmar som RBE och att Credentia inte har fakturerat Claudio Cifuentes timmar.

Genom Slutuppgörelsen har Credentia återbetalat mellanskillnaden mellan det arvode RBE har fakturerat och vad Credentia har fakturerat för RBE:s arbete.

Genom Slutuppgörelsen har Campus också ersatt Credentia för färre byggtimmar än vad som har redovisats för Entreprenaden. Avräknat belopp uppgår till 76 020 kr och avser 181 timmar. Fördelningen av timmarna framgår av aktbilaga 117.

Campus har dragit av för många timmar enligt BDO eftersom Per Pettersson på PLP även utfört byggnadsarbeten under hela den tid han även haft ett visst arbetsledaransvar, varför timmarna inte skulle ha dragits av i dess helhet. Campus, och därmed Domstolsverket, har därmed tillgodgjorts 35 490 kr för mycket.

PwC anser att det saknas fakturor från RBE om 4 158 945 kr. Dessa fakturor har översänts till PwC.

g) Avsaknad av underlag från RBE (rivning) på sammanlagt 795 375 kr

BDO har konstaterat att något konsultarbete till en kostnad av 795 375 kr utfört av RBE inte har fakturerats av Credentia till Campus. Utifrån den underliggande fakturan från RBE har BDO kunnat konstatera att kostnaden avser byggnadsarbeten hänförliga till rivningsdelen av Entreprenaden. Fakturorna fanns inte med i den initiala redovisningen eftersom timpriset var 390 kr/h och inte det avtalade 420 kr/h. I projekthuvudboken redovisades därför 420 kr/h som kostnad. Kostnaderna belastade den rörliga delen. RBE:s fakturor och timmar är avstämda i samband med Slutuppgörelsen då priset justerades ned från 420 kr/h till 390 kr/h, vilket är Credentias självkostnad. PwC anser att det saknas fakturor från RBE om 795 375 kr. Dessa fakturor har översänts till PwC.

h) Arbetad tid efter slutbesiktningdagen på sammanlagt 363 243,75 kr

Det stämmer inte att arbetad tid efter slutbesiktningen avser felavhjälpande. En stor del av anmärkningarna från slutbesiktningen avser ej färdigställda arbeten.

Credentia har erlagt förseningsvite om 1 400 000 kr och har därmed rätt till ersättning för det arbete som har utförts i juni, juli och början av augusti 2017 med att färdigställa Entreprenaden. Vidare har Credentia under sommaren 2017 utfört arbeten med sent

beställda ÄTA-arbeten som Credentia har rätt till ersättning för, bl.a. inramning av brandskyltar och justering av dörrar för att få installerade elektriska lås att fungera. Detta har gjorts efter att Domstolsverkets sidoentreprenörer för larm och styr hade slutfört sitt arbete. Efter att Entreprenaden blev färdigställd i augusti 2017 har en intilliggande lokal på 300 kvm färdigställts av Credentia under hösten/vintern 2017. Denna och den lokal som nu inrymmer Norrtälje tingsrätt har tidigare utgjort en lokal som avdelades eftersom Domstolsverket bara önskade hyra del av utrymmet. Enligt Projekteringsavtalet ska dessa åtgärder för att separera lokalen bekostas av Domstolsverket. Efter det att Entreprenaden godkändes har även vissa arbeten med service och efterjusteringar utförts.

Försening ska hanteras genom förseningsvite och inte genom att ersättning för arbete uteblir.

i) Ej utkrävt förseningsvite om 4 200 000 kr

Campus bestrider Domstolsverkets kvittningsvis framställda motkrav avseende ”ej utkrävt förseningsvite”. Campus och Domstolsverket har tidigare diskuterat frågan om förseningsvite och kommit överens om att krav på förseningsvite om 1 400 000 kr, motsvarande sju veckors försening, ska framställas mot Credentia.

Domstolsverket har redan tillgodogjorts 1 400 000 kr. Om Domstolsverket skulle ges rätt avseende den del av kvittningskravet om 1 400 000 kr som redan avräknats, innebär det att Domstolsverket skulle kompenseras två gånger för samma krav, vilket under inga omständigheter kan tillåtas. Domstolsverkets påstående att Campus inte har rätt att avräkna en tvistig fordran saknar betydelse eftersom avräkning de facto redan gjorts och att vitet inte omfattas av Campus krav. Det bestrids även att avräkning inte skulle få ske mot en tvistig fordran.

Om Domstolsverkets invändning skulle vara korrekt, det vill säga att Campus inte kunnat avräkna den i och för sig ostridiga delen av vitet, måste det i vart fall stå klart att för varje krona som Campus har rätt till av det omstämda beloppet så har Campus

haft rätt att avräkna vite i motsvarande mån. Det innebär att Domstolsverkets motkrav avseende vite också i motsvarande mån inte ska utgå.

Ulf Hedbergs (Domstolsverkets projektledare) tjänsteanteckning från den 13 juli 2018 visar att detta var parternas gemensamma uppfattning.

Domstolsverket gav Credentia en trea i betyg i juni 2017 och det är osannolikt att de skulle gett ett sådant betyg om de vid den tidpunkten hade haft uppfattningen att Entreprenaden skulle varit klar redan i mars samma år.

Vid den andra utvärderingen i september 2017 sänkte Domstolsverket sitt betyg. Detta borde bero på att Entreprenaden inte godkändes i juni.

Ulf Linderholm från Campus redogjorde tydligt för Domstolsverket genom mejl den 2 februari 2018 till Ulf Hedberg att Campus var av uppfattningen att parterna var överens om förseningsvite om 1 400 000 kr. Ulf Linderholm fick inget konkret svar på mejlet.

j) Utlägg om 21 250 kr för faktura från Snickarbolaget

Kostnaden har inte orsakats av Credentia och i vart fall har Domstolsverket inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att begränsa sin skada. Domstolsverket har därför inte rätt till ersättning för fakturan.

ÅBEROPAD BEVISNING

Vid huvudförhandlingen har tingsrätten på Campus begäran hållit förhör under sanningsförsäkran med Campus verkställande direktör Ulf Linderholm. Vidare har på Campus begäran vittnesförhör hållits med Eleonor Brunberg (Campus ekonomichef), Mats Jakobsson (BDO), Leif Nilsson (teknisk förvaltare), Krister Aspgrén (projekteringsledare och bygglidare), Pål Jansson (handledare för arkitektdelen),

Claudio Cifuentes (arbetsledare på bygget), Seppo Huhtaniemi (projektledare avseende el) och Lotten Drakman (arkitekt).

På Domstolsverkets begäran har vittnesförhör hållits med Jesper Buhrman (fastighetsjurist), Ulf Hedberg (projektledare, bygg), Marina Lindgren Sand (enhetschef för lokalenheten), Pia Bäck (projektledare, inredning), Anna Nerhammar (projektledare, teknik och säkerhet), Kjell Arefjäll (PwC), Karolina Krause (PwC), och Per Storbacka (PwC)

Förhören har spelats in och redovisas därför inte i sin helhet utan bara sammanfattningsvis i den mån tingsrätten funnit förhören direkt relevanta för bedömningen.

Utöver förhören har parterna även åberopat skriftlig bevisning. Det har bl.a. varit fråga om avtalen mellan parterna, de sakkunniga vittnenas expertutlåtanden, fakturor, fakturaunderlag, en stor mängd mejl m.m.

DOMSKÄL

Inledning

Ny omständighet?

Domstolsverket har efter Campus plädering gjort gällande att Campus i pläderingen åberopat en ny omständighet till stöd för bestridandet av Domstolsverkets kvittningsinvändning samt att den omständigheten ska lämnas utan avseende. Det som Campus åberopade var att Domstolsverket är bunden av sina betalningar till Campus.

Campus har efter begäran om att nämnda omständighet ska lämnas utan avseende förtydligat sitt påstående och sagt att Domstolsverket är bunden av sina betalningar eftersom det av Projekteringsavtalet framgår att det inte fanns några villkor för betalningen. Enligt Campus innebär inte detta att Campus har åberopat en ny omständighet.

Tingsrätten konstaterar att Campus under hela processen hävdar att Domstolsverket saknar rätt till återbetalning. Vad Campus nu anfört utgör inte en sådan ny omständighet som inte ska tillåtas. Grund för att lämna påståendet om Domstolsverkets bundenhet av sina betalningar utan avseende saknas därmed.

Vad som framkommit i målet ifråga om bakgrunden till Projekteringsavtalet och byggprojektet i stort

Om bakgrunden till Projekteringsavtalet har bl.a. följande framkommit. År 2015 började Domstolsverket leta efter en ny lokal till Norrtälje tingsrätt. Norrtälje tingsrätts dåvarande lokal motsvarade inte de krav som idag ställs på en domstol ifråga om arbetsmiljö, säkerhet och teknik. Möjligheten att hitta en ny lokal var dock mycket begränsad eftersom Domstolsverket inte ville hyra en lokal på längre tid än sex år. Enligt vad Ulf Linderholm berättat var det därför uppenbart att en hyresvärd under sådana villkor skulle riskera att förlora väldigt mycket pengar om man byggde om och hyrde ut en lokal till Domstolsverket. Det finns enligt Ulf Linderholm inga privata hyresvärdar som vill hyra ut en lokal under sådana villkor; Campus ställde dock upp men med det förbehållet att Domstolsverket skulle stå hela kostnaden för ombyggnationen av lokalen. Den lokal som skulle byggas om var en relativt nyrenoverad kontorsbyggnad, som genom ombyggnationen till en domstol för framtiden blev begränsad till en enda hyresgäst.

Relation mellan Campus och Domstolsverket är reglerad genom Projekteringsavtalet. Av avtalet framgår bl.a. att byggprojektet i sin helhet skulle bekostas av hyresgästen samt att hyresvärden och hyresgästen gemensamt skulle ansvara för projektets genomförande. Avtalet är undertecknat av Campus verkställande direktör Ulf Linderholm samt av Domstolsverkets dåvarande fastighetsdirektör Kjell-Åke Nord.

Den enda person som under huvudförhandlingen har kunnat uttala sig om innebörden av Projekteringsavtalet är Ulf Linderholm. Han har framhållit att den gemensamma partsviljan var att hyresvärden och hyresgästen gemensamt skulle svara för projektets genomförande, precis som det står i avtalet. Både Campus och Domstolsverket skrev

under Entreprenadavtalet och enligt Ulf Linderholm var det inte ens meningen att Campus ensam skulle ta på sig rollen som beställare. Enligt hans sätt att se på saken var såväl Campus som Domstolsverket beställare i entreprenaden, vilket genomsyrade hela byggprojektet fram till den dag då tvist uppstod. Först då blev det enligt Ulf Linderholm tydligt att Domstolsverket inte ansåg sig vara beställare i entreprenaden.

Domstolsverkets vittnen har inte kunnat uttala sig om den gemensamma partsviljan när Projekteringsavtalet slöts men har ändå bestämt hävdad att Domstolsverkets enda roll i projektet var att såsom hyresgäst bidra med specialistkunskaper under byggprocessen.

Ulf Linderholm har även berättat att projektet var en framgångssaga fram till sommaren 2017, då slutbesiktning hade ägt rum. Detta vinner också stöd av den bonusutvärdering av Credentia som Domstolsverket gjorde i juni 2017. Det var enligt Ulf Linderholm två saker som gjorde att projektet tappade sin stjärnglans, dels några entreprenörer som på slutet misskötte sig genom att smutsa ner ordentligt på byggarbetsplatsen, bl.a. blev helt nyinköpta möbler smutsiga, dels Domstolsverkets agerande när de 20 000 000 kr som Domstolsverket hade lånat av Campus var förbrukade.

Ulf Hedberg har sagt att projektet blev mycket dyrare än vad han hade tänkt sig. Ett flertal vittnen i målet har lämnat en förklaring till detta. Av deras vittnesmål framgår att hela projektet präglades av en tuff kravställning och en stor brådska med anledning av den bestämda tidpunkten för Norrtälje tingsrätts inflyttning i lokalen. De arkitekter som arbetade med att ta fram förfrågningsunderlaget, dvs. Pål Jansson och Lotten Drakman, fick mindre än en månad på sig att fullgöra den arbetsuppgiften. På så kort tid fanns det enligt dem inte möjlighet att ta fram annat än ett mycket förenklat förfrågningsunderlag.

Det stora arbetet med projekteringen kunde påbörjas först efter att förfrågningsunderlaget hade skickats ut. Det var då man började anpassa projektet efter den stora

byggbeskrivning som Domstolsverket hade tagit fram, det s.k. Rumsfunktionsprogrammet. Det mycket förenklade förfrågningsunderlaget måste – såsom Campus framhållit – ha inneburit att möjligheten för entreprenörer att lämna en realistisk kostnadsuppskattning i anbudet var ytterst begränsad. Projektet kom därför till stor del bestå av tilläggsarbeten. Man ritade hela tiden på nya lösningar och alla detaljer kom fram allteftersom. Det har också kommit fram att Domstolsverkets Rumsfunktionsprogram var anpassat efter nybyggnationer och inte efter lokaler som byggs om. Till detta kommer att byggnaden är ett s.k. byggnadsminne, vilket ytterligare försvårade situationen. Det som här tagits upp har främst tydliggjorts genom förhöret med Pål Jansson men hans uppgifter har också bekräftats av Ulf Linderholm och av Lotten Drakman, Leif Nilsson och Krister Aspgren. Även Domstolsverkets vittnen har bekräftat att instruktionerna om vad som skulle göras i projektet inte var klara från början utan till stor del gavs efterhand som projektet förlöpte.

Domstolsverkets insyn i projektet

När det gäller Domstolsverkets insyn och roll i projektet har, genom förhören med såväl Campus som Domstolsverkets vittnen, kommit fram att Domstolsverket från början till slut hade en mycket god insyn i vad som hände i projektet bland annat genom att ha egna representanter på projekteringsmöten och senare även på byggmöten samt genom att regelbundet, varje eller varannan vecka, ha en upphandlad projektör (Tom Pettersson) och en upphandlad byggkontrollant (Johan Dahlgren) på byggarbetsplatsen. Domstolsverket hade också tillgång till den molnbaserade tjänsten iBinder, vari alla bygghandlingar fanns. Domstolsverkets påstående om bristande insyn är således motbevisad.

Har Campus fordran förfallit till betalning?

De fakturor som ligger till grund för Campus talan är inte a conto-fakturor

Domstolsverket har påstått att de fakturor som ligger till grund för Campus talan är a conto-fakturor, vilket Campus har motsatt sig.

Ulf Hedberg har sagt att han i några fall hade bett om a conto-fakturor och då betalat dessa a conto. Han har dock varit tydlig med att de fakturor som ligger till grund för

talans i detta mål inte utgör a conto-fakturor. Någon annan omständighet som skulle tala för att det skulle vara fråga om a conto-fakturor har inte framkommit. Domstolsverket har därför inte bevisat att de fakturor som utgör grunden för Campus talan skulle vara a conto-fakturor.

Det föreligger inte någon skyldighet att slutredovisa

Domstolsverket har påstått att de fakturor som ligger till grund för Campus talan inte har förfallit till betalning eftersom parterna ingått ett sysslomannaavtal och Campus inte har slutredovisat sitt uppdrag. Alternativt har Domstolsverket påstått att Campus är skyldigt att slutredovisa sitt uppdrag på grund av allmänna avtalsrättsliga principer. Campus har motsatt sig Domstolsverkets påståenden. Domstolsverket och Campus har åberopat var sitt sakkunnigutlåtande till stöd för sina påståenden.

Av utredningen har framgått att Ulf Hedberg, i mejl den 8 september 2017 till Eleonor Brunnberg, dvs. efter slutbesiktningen, bad Campus om att få en fullständig redovisning av alla underlag till Credentias fakturor. På fråga om varför han gjorde detta har Ulf Hedberg sagt att byggprojektet blev mycket dyrare än vad han hade tänkt sig. Han har också i förhöret sagt att det framgick av Campus uppdrag att en slutredovisning skulle lämnas. Han har dock inte närmare utvecklat det påståendet.

Tingsrättens bedömning

I Projekteringsavtalet, som reglerar förhållandet mellan parterna, finns det inget skrivet om att Campus skulle vara skyldigt att till Domstolsverket utge en slutredovisning. Av Projekteringsavtalet framgår däremot att hyresvärden och hyresgästen gemensamt skulle ansvara för projektets genomförande samt att kostnaderna under projektering och entreprenad skulle faktureras hyresgästen löpande under projektiden. Ulf Linderholm har sagt att det aldrig ens har förekommit en diskussion mellan parterna om att en slutredovisning skulle presenteras. Detta har inte heller påståtts av Ulf Hedberg eller någon annan av Domstolsverkets vittnen. Parternas avtalsförhållande kan – såsom Campus anfört – inte ens objektivt karaktäriseras som ett

syslomanavtal. Enligt tingsrättens uppfattning finns det inte heller några andra omständigheter i målet som talar för att parternas avsikt varit att ingå ett sådant avtal eller att Campus av annan anledning skulle vara skyldigt att avge någon slutredovisning. Tingsrättens slutsats blir därför att Domstolsverket inte har visat att parterna har ingått ett syslomanavtal eller att parterna avtalat om någon slutredovisningsskyldighet. En sådan skyldighet kan inte heller anses följa av några allmänna avtalsrättsliga principer. Vad som framgår av Domstolsverkets sakkunnigutlåtande föranleder ingen annan bedömning.

Campus fordran är alltså förfallen till betalning.

Kan Campus talan bifallas enbart på den grunden att Campus till Credentia har betalat det belopp som framgår av fakturorna?

Parterna är överens om att Campus till Credentia har betalat Campus fordran i målet. Enligt Campus är detta, mot bakgrund av utformningen av Projekteringsavtalet, tillräckligt för att bolagets talan ska bifallas. Campus har särskilt pekat på att det av Projekteringsavtalet framgår att projektet i sin helhet skulle bekostas av hyresgästen samt att inget villkor ställts upp för denna betalningsskyldighet. Campus har också pekat på att hyresvärden och hyresgästen gemensamt skulle ansvara för projektets genomförande, vilket innebär att Campus inte ensamt kan lastas för eventuella brister i redovisningen av kostnaderna i projektet.

Domstolsverket har hävdats att Campus, för att få betalt, är skyldigt att lämna en utförlig redogörelse för kostnaderna i de två omtvistade fakturorna i förening med underlag i form av vidimerade tidssedlar och fakturor på allt inköpt material.

Av uppgifter som lämnats av Eleonor Brunnberg framgår att hon la en hel del tid på att granska fakturorna i projektet gentemot Credentias huvudbok samt att hon även fick hjälp av Leif Nilsson och Krister Aspgrén, vilka framförallt gjorde bedömningar av vilka kostnader som skulle läggas på den fasta respektive den rörliga delen. De

felaktigheter som hittades vid granskningen av fakturorna återrapporterades till och rättades av Credentia enligt Eleonor Brunberg.

Tingsrättens bedömning

Det som nu redovisats talar för att Campus, i vart fall under entreprenadtiden, tolkade Projekteringsavtalet på så sätt att det krävdes mer av Campus när det gällde fakturahantering än att bara betala de fakturor som kom från Credentia. Även tingsrätten anser att en rimlig tolkning av Projekteringsavtalet i förening med Entreprenadavtalet (vari Campus angavs som beställare) och parternas eget agerande efter att dessa avtal ingåtts, är att Campus var skyldigt att granska fakturorna med viss omsorgsplikt. Tingsrättens slutsats blir därför att Campus talan inte kan bifallas enbart på den grunden att Campus till Credentia har betalat de belopp som framgår av fakturorna.

Har Campus genom den utredning som lagts fram i målet styrkt att entreprenören Credentia haft de kostnader som tagits upp i fakturorna och tillsammans med i fakturorna angivna underentreprenörer lagt ned de fakturerade arbetstimarna i Projektet?

- Vad parterna sammanfattningsvis gjort gällande

Campus har begärt att få betalt för kostnaderna i två fakturor om sammanlagt 6 699 873 kr med hänvisning till att det är fråga om kostnader för entreprenaden som Campus har betalat till Credentia.

Domstolsverket har motsatt sig betalning och anfört bl.a. följande. För att Campus ska få betalt krävs det att Campus visar att kostnaden är ersättningsgill och att eventuella formkrav har uppfyllts. Campus måste därför exempelvis visa att samtliga kostnader som hänför sig till den rörliga respektive fasta delen har kategoriserats i enlighet med den s.k. Gränsdragningslistan (aktbilaga 23). Vidare åligger det Campus att styrka att en kostnad som avser ÄTA-arbete verkligen utgör ett ÄTA-arbete enligt de formkrav

som angetts i Entreprenadavtalet (aktbilaga 7). Dessutom ska kostnaderna i sig vara verifierade på så sätt att de går att identifiera och härleda. För att verifiera kostnaderna i fakturorna krävs bl.a. tidssedlar, dagböcker, kvitton från materialinköp och annan dokumentation från samtliga avtalsled. Tidssedlarna bör vara knutna till personer och arbetsuppgifter och allt underlag ska vara attesterat. Campus har under entreprenaden inte haft tillgång till och inte heller aktivt begärt in och tagit del av underlagen för kostnaderna. De tidssedlar som Campus gett in och som BDO har granskat är inte kopplade till en specifik kostnad och visar därför inte vilket arbete som har utförts. Detta innebär att Campus inte har fullgjort sin skyldighet att visa omsorg under uppdraget. Vad som nu har tagits upp är förenligt med vad PwC sagt i sina utlåtanden i målet.

Domstolsverket har också påstått att Campus inte har sett till att Credentia har rättat felaktigheter som har hittats vid granskningen av fakturorna. Enligt Domstolsverket har inga kreditfakturer ställts ut varför krediteringar inte kan ha ägt rum.

Domstolsverket har även hävdats att det av Credentias huvudbok inte framgår att krediteringar har gjorts i den utsträckning som Campus har påstått.

Campus har bestritt Domstolsverkets påståenden och framhållit att Campus har granskat fakturorna med samma aktsamhet som om Campus själv hade stått för slutkostnaden. Campus har pekat på att BDO har gått igenom alla fakturer och underlag till dessa och funnit att de fakturerade kostnaderna efter Slutuppgörelsen, med undantag för en mindre summa avseende felallokerade kostnader, har verifierats. Campus har enligt BDO inte betalat för fler timmar än vad som redovisats genom tidrapporter. Merparten av de av PwC ifrågasatta kostnaderna har kunnat härledas genom bl.a. saldobekräftelser och underentreprenörsfakturer.

Enligt Campus har alla feldebitering som Eleonor Brunnberg och hennes medarbetare hittade vid granskningen av fakturorna rättats av Credentia genom att kostnaden har konterats om, vilket enligt Campus i sin tur innebär att Campus har tillgodogjort sig krediteringarna i projektet. Campus har förklarat att när en kostnad konteras om flyttar

man den exempelvis från den rörliga till den fasta delen eller till något annat projekt, dvs. om kostnaden inte ens hörde till projektet; vid nästa faktureringsstillfälle minskar man sedan den totalsumma som ska faktureras med det belopp som har konterats om. Den ekonomiska effekten blir enligt Campus densamma som om man istället hade ställt ut en kreditfaktura.

- Varför fakturorna och fakturaunderlagen i projektet ser ut som de gör m.m.

Mats Jakobsson på BDO har sagt bl.a. följande. Man kan ställa olika krav på hur en kostnad i en faktura ska kunna verifieras. Kravet kan ligga på en mycket detaljerad nivå såsom att en vägg har rests och kostnaden för just detta moment. Kravet kan också ligga på den nivån att det inte krävs mer än att mottagaren av fakturan förstår vad fakturan avser. För att helt och hållet kunna verifiera en kostnad krävs det att den som senare granskar en faktura har befunnit sig på byggarbetsplatsen när kostnaden uppstod. Det krävs också att fakturorna specificeras på detaljnivå och stäms av löpande. Vilken nivå man lägger sig på beror på vad parterna har avtalat.

I det här fallet har underentreprenörerna som har fakturerat Credentia preciserat sina fakturor på den nivån att Credentia, när betalning skulle ske, förstod vad fakturorna avsåg. På vissa fakturor har det exempelvis bara stått lyft 1, lyft 2 eller lyft 3. För Credentia har det då inte varit några problem att identifiera fakturorna och förstå innehållet i dessa. Det har i dessa fall inte heller varit något problem för Campus att förstå att fakturorna tillhörde projektet. Problemen uppstod först när Domstolsverket några år senare ville kontrollera kostnaderna i projektet på detaljnivå. Det har ställt till problem eftersom den redovisning som är gjord i fakturorna inte är utformad så att man ska kunna göra den granskningen i efterhand. Har man inte varit på platsen under byggnadsarbetet kan man inte heller med säkerhet slå fast hur många faktiska timmar som krävts för varje arbetsmoment på platsen. Då får man nöja sig med att granska fakturorna och det underlag som finns till dessa.

Ett annat problem med aktuellt projekt var att projekteringen inte var klar när renoveringen av byggnaden påbörjades. Det var bråttom och målet var att komma igång så fort som möjligt. Under sådana förhållanden stöter man vanligen på problem. Man kan bli stående för att man saknar material eller för att man på förhand inte vet förutsättningarna för att utföra vissa moment i det hus som ska byggas om. Arbeten med olika moment kan också, om projekteringen inte varit tillräcklig, bestå av försök och misslyckanden och nya försök. Kontroller och efterkalkyler kan då vara svåra att göra. Det var också fråga om en domstolsbyggnad, vilket ställer alldeles särskilda krav på akustik, elektronik och säkerhet.

- I vilken omfattning granskade Campus fakturorna?

Eleonor Brunnberg har berättat bl.a. följande. Hon granskade samtliga fakturor genom att stämma av dessa mot Credentias huvudbok. När hon skulle bedöma om en kostnad skulle läggas på den rörliga eller den fasta delen fick hon ofta hjälp av Krister Aspögren och Leif Nilsson. När fel hade upptäckts, såsom att någon kostnad bokats på den rörliga delen men rätteligen borde ha bokats på den fasta delen, hörde hon av sig till Credentia. Credentia korrigerade då felaktigheten. Detsamma gjorde hon när hon noterade att en viss faktura inte hörde till projektet. Om rätt antal skruvar hade använts för en viss montering eller om det antal timmar som angetts i en faktura verkligen motsvarade arbetad tid i projektet var det däremot inte hennes sak att kontrollera. En sådan granskning ankom istället på Credentia. Någon fullständig redovisning av det underlag som Credentia använde för sin granskning efterfrågade hon aldrig eftersom något sådant underlag inte efterfrågades av Domstolsverket. Domstolsverket betalade de flesta fakturorna i projektet utan att kräva någon form av underlag. Även om Ulf Hedberg bad om att inte få några underlag till fakturorna höll hon ändå löpande Domstolsverket informerad om den ekonomiska situationen i projektet.

Leif Nilsson har berättat att Campus, efter att Domstolsverket började ifrågasätta Campus granskning av fakturorna, på nytt granskade alla fakturor i hela projektet i tre olika omgångar; först granskade Campus f.d. ekonomichef Solveig Lindahl fakturorna,

varefter Leif Nilsson på nytt gjorde samma jobb tillsammans med Krister Aspgrén, varefter han själv ensam slutligen granskade alla fakturor i projektet ytterligare en gång. Han har tillagt att de felaktigheter som hittades under fakturagranskningarna då rapporterades till Credentia för krediteringar.

- Vad som har och inte har reglerats mellan parterna

Inom entreprenadrätten saknas en närmare reglering av vilken redovisning som krävs för att en kostnad i en entreprenad ska anses vara verifierad. Det ankommer därför i första hand på de parter som träffar ett entreprenadavtal, i detta fall Campus, Domstolsverket och Credentia, att reglera den saken.

Av Projekteringsavtalet framgår av relevanta delar följande:

Hyresvärden och hyresgästen ansvarar gemensamt för projektets genomförande.

Kostnader under projektering och entreprenad faktureras hyresgästen löpande under projektiden.

Av Entreprenadavtalet framgår vidare bl.a. följande under rubriken § 6 Ekonomi

Kontraksarbetena består av en fastprisdell enligt handling 1.2 "Ersättningsgrunder löpande räkning med fastprisdell", som ersätts enligt överenskommen betalplan samt en rörlig del som ersätts enligt verifierade självkostnader enligt AB 04 kapitel 6 § 9 med ändringar enligt detta kontrakt.

Betalning sker normalt en gång per månad och endast mot faktura enligt av entreprenören redovisade verifierade kostnader.

Entreprenörens ekonomiska redovisning avseende entreprenaden skall vara öppen för beställaren eller av denne anlitad person för ekonomisk granskning och kontroll. Beställaren har även rätt att genom auktoriserad revisor utföra revision hos bolaget vad gäller redovisning, gottskrivning av rabatter etc. Entreprenören är därvid skyldig att ställa allt material som rör entreprenaden till förfogande.

Entreprenören skall bereda Beställaren full insyn i projektens ekonomi.

Underlag för fakturan skall vara godkänt av beställaren före fakturering.

På fakturan ska projektnummer, beställningsnummer och beställarens referens samt leverantörsreferens och telefonnummer, momsregistreringsnummer, uppgift om

innehav av F-skattmedgivande för aktuellt år, nettobelopp, mervärdeskatt och bruttobelopp. Betalningsplan skall alltid bifogas fakturan. Fakturor som inte är utformade enligt reglerna ovan kommer att returneras obehandlade och dröjsmålsränta skall inte utgå i sådana fall.

Märk faktura med följande:
Projektnummer (CRN-BY27)
Er referens (Stefan Hellström)

Vilket underlag till fakturorna som skulle redovisas och vad som krävdes för ett godkännande av en faktura reglerades dock aldrig mellan Credentia, Campus och Domstolsverket. Det framgick av Entreprenadavtalet att entreprenören skulle redovisa verifierade kostnader, men inte mer än så.

- De sakkunniga vittnenas bedömningar

Campus har åberopat ett sakkunnigt vittne, Mats Jakobsson, medan Domstolsverket har åberopat tre sakkunniga vittnen, nämligen Karolina Krause, Kjell Arefjäll och Per Storbacka. Vid förhören har vittnena hänfört sig till respektive utlåtande.

Mats Jakobsson har berättat bl.a. följande. Han anser att Credentias fakturerade kostnader i projektet är verifierade. BDO har utgått från Slutuppgörelsen mellan Campus och Credentia och verifierat hela kostnaden i projektet genom att säkerställa att det finns fakturor och fakturaunderlag som styrker att kostnaderna har uppstått samt genom att i vissa fall göra saldoförfrågningar. Saldoförfrågningar har gjorts till underentreprenörerna i de fall då man stött på problem vid verifieringen av kostnaderna i en faktura. Underentreprenörerna har då i efterhand fått bekräfta att kostnaderna som angetts på fakturorna bara har avsett arbete och material i projektet, s.k. saldobekräftelser. PwC har hävdad att vissa fakturor i målet kan vara s.k. luftfakturor. I dessa fall har BDO kunnat konstatera att det finns företag som fakturerat Credentia, att Credentia har godkänt fakturorna och bekräftat kostnaden samt att det även finns tidsedlar som styrker kostnaderna.

Ifråga om krediteringar i projektet har Mats Jakobsson vidare uppgett följande. Istället för att ställa ut kreditfakturer i det aktuella projektet har Credentia bokat bort icke godkända kostnader från sin projekthuvudbok. Det innebär att Credentia har dragit bort kostnaden från projektredovisningen. BDO har stämt av kostnaderna i projektet mot den slutliga projekthuvudboken och konstaterat att Campus har tillgodogjort sig krediteringarna i projektet.

Karolina Krause har sagt bl.a. följande: Den övergripande slutsatsen efter granskningen har varit att Campus inte har haft tillräckligt underlag vid betalningen av kostnaderna i fakturorna och att bristerna har motsvarat ett belopp om cirka 17 800 000 kr. PwC har delat in sin granskning av fakturorna i huvudsakligen tre delar, nämligen kvaliteten på fakturorna, om en kostnad ska ligga på den fasta eller den rörliga delen och slutligen om en faktura inte alls tillhör projektet. PwC anser inte att kostnaderna i fakturorna har verifierats på ett tillfredsställande sätt. Det handlar om fel som man borde ha upptäckt på en vanlig ekonomiavdelning. De sammanställningar som har bifogats till de omtvistade fakturorna utgör inte ett tillräckligt underlag för att verifiera kostnaderna. När det gäller inköpt material måste man förutom att bifoga kvittot på inköpet även ange leveransdatum samt vilken typ av och hur mycket material det är fråga om. Om detta saknas kan kostnaden inte anses vara verifierad. När det handlar om arbetad tid måste man förutom att bifoga tidssedlar ange när arbetet som man fakturerar för har utförts, vad personen ifråga har gjort, hur många timmar det handlar om och under vilken vecka eller annan period som arbetet har utförts. Om så inte sker kan kostnaden inte anses vara verifierad. Om man i en faktura hänvisar till ett avtal eller till ett s.k. lyft måste avtalet bifogas till fakturan så att man förstår vad det handlar om. Annars kan kostnaden inte verifieras. Tidssedlar och sammanställningar av tidssedlar samt dagboksblad måste dessutom vara attesterade för att en kostnad ska kunna verifieras. I detta projekt går det inte ens att koppla tidssedlar till specifika fakturer. Det saknas också i stor utsträckning underlag för fakturerad tid. BDO har använt sig av saldobekräftelser för att verifiera vissa kostnader i projektet. En saldobekräftelse görs i efterhand och kan därför inte verifiera en kostnad i en faktura. Det är bara det underlag som finns som kan verifiera en kostnad. PwC har hos

Credentia kunnat identifiera några krediteringar i projektet men långt ifrån alla. Det finns många oklarheter när det gäller krediteringar.

Kjell_Arefjäll och Per Storbacka har i stort bekräftat Karolina Krauses uppgifter. Per Storbacka har dessutom bekräftat att PwC inte har beaktat Slutuppgörelsen mellan Campus och Credentia vid sin bedömning av om kostnaderna i fakturorna är verifierade.

- Praxis ifråga om vad som krävs för att en kostnad i en entreprenad ska anses vara verifierad

Av Svea hovrätts dom i mål T 10408-14 (Nybropalatsdomen) framgår att en entreprenör som presenterar ett underlag som är så omfattande och i sådan grad komplett att entreprenören därigenom har visat att den haft de påstådda kostnaderna och lagt ned de fakturerade arbetstimarna, har rätt att få ersättning för sina kostnader om inte beställaren framställer konkreta invändningar som gör att kostnadsredovisningen ändå bör ifrågasättas. Av samma dom framgår också att en beställare som hävdar att en entreprenör brustit i sin omsorgsplikt vid redovisningen av sina kostnader har bevisbördan för detta.

- Tingsrättens bedömning

Det kan inledningsvis påpekas att Domstolsverket inte har gjort gällande att ombyggnationen av lokalen blivit för dyr. I stället har verket hävdade att fakturaunderlaget i projektet är så bristfälligt att Campus inte borde ha betalat Credentias fakturor.

Domstolsverket har inte bevisat att Campus har brustit i sin omsorgsplikt vid granskningen av fakturorna

Det ansvar avseende fakturagranskning som Domstolsverket i detta mål har lagt på Campus motiveras inte av omständigheterna. Parternas relation reglerades nämligen

främst genom Projekteringsavtalet. Av detta framgick – som tingsrätten tidigare konstaterat – att Campus och Domstolsverket gemensamt skulle ansvara för projektets genomförande.

Av förhören som hållits med Eleonor Brunnberg, Leif Nilsson och Krister Aspgren är det utrett att personal hos Campus, utan att få betalt för det, har bidragit med en inte helt obetydlig arbetsinsats för att utifrån vad de uppfattade som ett krav i projektet, granska fakturor från Credentia. Leif Nilsson och Krister Aspgren har båda också vid granskningen av fakturorna lagt en hel del tid på att fundera över hur otydliga avtalsvillkor mellan parterna skulle tolkas samt har återkopplat till Credentia och begärt rättelser när fel har upptäckts.

Det är också utrett att Domstolsverket betalade större delen av fakturorna i projektet utan att göra någon kontroll av om de angivna kostnaderna i fakturorna var motiverade. Ulf Hedberg, som var den person hos Domstolsverket som fått uppgiften att hantera fakturorna i projektet, har uppgett att han inte granskade fakturorna eftersom han inte hade tid med det. Denna förklaring framstår som anmärkningsvärd mot bakgrund av det gemensamma ansvar som tingsrätten funnit att parterna hade enligt Projekteringsavtalet. Av Projekteringsavtalet framgår också att projektet i sin helhet skulle bekostas av Domstolsverket, varför Domstolsverket inte haft skäl att förvänta sig att Campus, utan att få betalt för det, skulle granska alla fakturorna i projektet på en sådan nivå som Domstolsverket i målet har hävdade att Campus borde gjort. Vad Domstolsverket har anfört om att Campus fått en tillräcklig kompensation för sina arbetsinsatser i projektet genom att på annans bekostnad få en helt nyrenoverad lokal framstår inte som övertygande. Utredningen i målet har tvärtom visat att lokalen var en så gott som nyrenoverad kontorslokal när ombyggnationen till en domstol påbörjades. Det aktuella byggprojektet har för Campus del således inneburit att antalet presumtiva hyresgäster i lokalen för framtiden har begränsats till en.

Campus har inledningsvis följt vad som var avtalat mellan parterna i Projekteringsavtalet, nämligen att "Kostnader under projektering och entreprenad faktureras hyresgästen löpande under projektiden". Det har också framkommit att Ulf Hedberg i ett mejl av den 22 april 2016 till Eleonor Brunnberg undanbad sig allt underlag till fakturorna för att han inte hade tid att granska underlaget. Detta förhållande kan inte rimligen medföra att Domstolsverket ska hamna i ett bättre läge när tvist om fakturorna uppkommit. Att i efterhand granska material av den omfattning som det här handlar om är av förklarliga skäl förenat med stora svårigheter. Om Domstolsverket förväntat sig den granskning som tvisten handlar om kunde Domstolsverket i ett tidigt skede, istället för att undanbe sig allt underlag till fakturorna, ha hjälpt till med granskningen av dessa eller i vart fall angett vilket underlag till fakturorna som Domstolsverket förväntade sig.

Med anledning av svårigheterna att i efterhand granska kostnaderna i en omfattande entreprenad har båda parter fått anlita experter för att klara av den arbetsuppgiften. Campus har anlitat BDO, som lämnat tre expertutlåtanden angående frågorna i målet, medan Domstolsverket har anlitat PwC, som lämnat två expertutlåtanden. Innan Campus anlidade BDO hade Campus dessutom, genom Solveig Lindahl, Leif Nilsson och Krister Aspgrén, på nytt granskat alla fakturor från Credentia i tre omgångar, varvid vissa felaktigheter upptäcktes och korrigerades.

Som tingsrätten tidigare konstaterat är det Domstolsverket som har bevisbördan för att Campus har brustit i sin omsorgsplikt vid faktureringen och redovisningen av sina kostnader. De i målet av parterna anlidade konsultbolagen har redovisat diametralt motsatta uppfattningar i denna fråga. Det saknas skäl att tillmäta det ena bolaget större vikt än det andra i fråga om omsorgsplikten. Mot den bakgrund som nu lämnats anser tingsrätten att Domstolsverket inte har bevisat att Campus har brustit i sin omsorgsplikt vid granskningen av fakturorna.

Campus får anses ha styrkt sin fordran i målet

Av utredningen framgår att den stora utredningsinsats som sattes igång sedan

Campus och Domstolsverket hade hamnat i tvist, ledde till att en rad felaktigheter angående allokering av kostnader kunde hittas. Även andra feldebiteringar hittades. Felaktigheterna har redovisats i utlåtandena från BDO och PwC samt har framhållits i vittnesförhör med de personer som hos dessa företag gjort granskningen. Felaktigheterna framgår också av parternas sakframställningar i målet. Efter att felaktigheterna har upptäckts har Campus och Credentia ingått den s.k. Slutuppgörelsen under december månad 2018. Genom Slutuppgörelsen gjordes enligt Campus avdrag för tidigare gjorda feldebiteringar, för vite m.m., varefter Campus yrkande i målet sattes ned i motsvarande mån.

Tingsrätten anser att de slutsatser som PwC genom sakkunniga vittnen och utlåtanden lagt fram i målet angående felaktigheter i faktureringen har ett klart lägre bevisvärde än BDO:s utlåtande och förhöret med Mats Jakobsson. Detta eftersom slutsatserna i från PwC:s sida inte tar hänsyn till Slutuppgörelsen mellan Campus och Credentia.

Tingsrätten delar också Campus uppfattning om att det är naturligt att några fel i fakturering uppstår i en entreprenad av projektets storlek. BDO har funnit att man kan verifiera kostnaderna för entreprenaden samt att de har varit allokerade till rätt del förutom ett mindre belopp som borde ha bokats på den fasta delen istället för den rörliga. Summan av felkonteringarna är i förhållande till Entreprenadens totala kostnad på 41 964 694 kr exklusive mervärdesskatt (47 975 966 kr inklusive projektering och exklusive mervärdesskatt) så liten att den är försumbar.

Att PwC och BDO har kommit till olika slutsatser i frågan om kostnaderna för Entreprenaden varit verifierade beror inte bara på att PwC inte haft tillgång till Slutuppgörelsen. Det beror också på att BDO framhållit att det avgörande för vad som krävs ifråga om fakturaunderlag är vad parterna har avtalat medan PwC har redovisat en annan uppfattning. PwC anser att man inte under några förhållanden kan anses ha verifierat en kostnad i en faktura om man till fakturan inte har bifogat ett synnerligen omfattande underlag som innehåller en beskrivning på detaljnivå av allt som har gjorts, vem som har utfört de olika arbetena, när detta har skett, vilket material som har köps

in, när materialet har levererats och vad det har använts till m.m. Allt underlag inklusive alla tidssedlar och kvitton på inköpt material ska dessutom enligt PWC vara attesterat.

Tingsrätten delar BDO:s uppfattning, dvs. att det avgörande för vad som krävs ifråga om underlag till en faktura är vad parterna har avtalat. Det kan i detta sammanhang på nytt framhållas att Domstolsverket innan tvisten uppstod betalade flertalet fakturor i projektet utan att granska något underlag samt att Domstolsverket, även efter att tvist uppkommit mellan parterna, godkänt betalning av flera fakturor i projektet som har haft underlag som har motsvarat underlagen till de i målet omtvistade fakturorna.

Vad Domstolsverket har uppgett om att Credentia inte har gjort några krediteringar i projektet när felaktigheter har upptäckts i fakturorna, har motbevisats främst genom Mats Jakobssons vittnesmål. Enligt honom har BDO stämt av kostnaderna i projektet mot den slutliga projekthuvudboken och konstaterat att Campus har tillgodogjort sig krediteringarna i projektet. Vad Karolina Krause har uppgett ändrar inte den bedömningen eftersom PwC inte har beaktat Slutuppgörelsen mellan Campus och Credentia.

Vid en samlad bedömning finner tingsrätten att man utifrån BDO:s utlåtanden i målet och vittnesförhöret med Mats Jakobsson kan dra slutsatsen att Campus har presenterat ett underlag som är tillräckligt omfattande och i sådan grad komplett att Campus därigenom får anses ha bevisat att entreprenören Credentia har haft de kostnader och tillsammans med underentreprenörerna lagt ned de fakturerade arbetstimmar som framgår av de omstämnda fakturorna. Några tillräckligt konkreta invändningar som gör att kostnadsredovisningen ändå bör ifrågasättas har inte lagts fram från Domstolsverkets sida. Som framgår ovan har tingsrätten också gjort bedömningen att Domstolsverket inte har styrkt att Campus har brustit i sin omsorgplikt.

På grund härav och då vad Domstolsverket i övrigt anfört i nu behandlade delar inte föranleder någon annan bedömning får Campus alltså anses ha styrkt sin fordran i målet.

Har Domstolsverkets bevisat att verket har en kvittningsgill motfordran?

Som framgått i det föregående har Domstolsverket gjort gällande att verket har en kvittningsgill motfordran på Campus.

Den påstådda motfordran avser bristande kvalitet på av Domstolsverket betalda fakturor motsvarande ett belopp på sammanlagt 14 788 866,93 kr (p. a) samt felallokerade kostnader (ombyggnation och rivning) på sammanlagt 659 950 kr (p. b och c), övriga felaktiga debiteringar (ombyggnation och rivning) på sammanlagt 451 568,34 kr (p. d och e) och avsaknad av underlag från RBE (ombyggnation och rivning) på sammanlagt 5 994 056,25 kr (p. f och g), vilka belopp Campus har erlagt till Credentia trots att grund för ersättning saknas. Härutöver har Domstolsverket hävdat att arbetad tid efter slutbesiktningdagen på sammanlagt 363 243,75 kr (p. h) har debiterats Domstolsverket trots att arbetet avsett felavhjälpare och färdigställande av arbeten som redan var betalda dvs. ingick i avtalat fast pris. Den påstådda motfordran avser dessutom ersättning för att Campus inte har utkrävt förseningsvite på 4 200 000 kr (p. i) och ett utlägg för en faktura från SnickarBolaget i Uddevalla AB på 21 250 kr (p. j), vilken enligt Domstolsverket ska betalas av Campus.

Grunden för motkravet är i första hand att Campus brustit i sitt sysslomannaskap. I andra hand har Campus inte iakttagit Domstolsverkets intressen vid utförandet av sitt uppdrag enligt allmänna avtalsrättsliga principer. Campus bristande åtgärder innebär att Campus begått kontraktsbrott.

Till utveckling av sin talan har Domstolsverket anfört bl.a. följande. Domstolsverket och Campus har varit överens om att Campus för Domstolsverkets räkning ska betala ersättningsgilla kostnader i enlighet med entreprenadavtalet för projektet. Campus har dock betalat kostnader som saknat grund för betalning, vilket innebär att bolaget gjort

sig skyldigt till kontraktsbrott. Campus är därför återbetalningsskyldigt. Motfordran motsvarar de kostnader som inte är ersättningsgilla. Domstolsverket har anlitat PwC till att granska kostnader i projektet, totalt har 431 fakturor granskats. I denna granskning har PwC delat upp sin granskning i tre olika granskningsområden; kvalitén på fakturor (a), fasta kostnader allokerade som rörliga kostnader (b-c) och andra felaktiga debiteringar (d-j). Vad avser allokering av kostnader har parterna genom Gränsdragningslistan avtalat om hur kostnader i projektet ska allokeras mellan den fasta respektive den rörliga delen. Denna anmärkning avser att Campus brutit mot vad som avtalats och i stället allokerat kostnader i strid med Gränsdragningslistan.

Campus har bestritt att rätt till återbetalning föreligger och att Campus är ersättningskyldigt för fakturan från Snickarbolaget. Campus har vidare anfört att parterna varit överens om att ta ut ett vite motsvarande sju veckors försening, vilket blir 1 400 000 kr. Detta belopp har enligt Campus gottskrivits Campus, och därmed även Domstolsverket, i Slutuppgörelsen.

Domstolsverket har inte bevisat att verket har en motfordran på Campus avseende fel och brister i fakturorna (p. a-g)

Campus har hävdad att Domstolsverket är bunden av sina betalningar och därför inte nu kan återkräva dessa. Tingsrätten delar inte den uppfattningen. Däremot åligger det, som tingsrätten redan konstaterat, Domstolsverket att visa att fakturorna och de debiteringar som Campus gjort har sådana felaktigheter och brister som Domstolsverket hävdad. Som tingsrätten redan konstaterat har parternas avtalsrättsliga relation inte utgjort något sysslomannaskap. Domstolsverket har således att styrka att Campus begått ett kontraktsbrott genom att Campus har betalat kostnader som saknat grund för betalning.

Som tingsrätten redan konstaterat när det gäller de fakturor som ligger till grund för käromålet anser tingsrätten att man utifrån BDO:s utlåtande i målet och vittnesförhöret med Mats Jakobsson kan dra slutsatsen att Campus har presenterat ett underlag som är tillräckligt omfattande och i sådan grad komplett att Campus därigenom får anses ha

bevisat att Credentia har haft de kostnader, och tillsammans med underentreprenörerna lagt ned de fakturerade arbetstimmar som framgår av de omstämda fakturorna. BDO har gått igenom alla underlag och funnit att de fakturerade kostnaderna efter Slutuppgörelsen också i nu aktuell del, med undantag för ett mindre belopp, överensstämmer med de genom underlagen redovisade kostnaderna och Gränsdragningslistan. Campus har således enligt BDO inte betalat för fler timmar än vad som redovisats genom tidrapporter. Vidare har merparten av de av PwC ifrågasatta kostnaderna för entreprenaden av BDO kunnat härledas genom bl.a. salobekräftelser och underentreprenörsfakturor. Som tidigare framgått har PwC inte beaktat Slutuppgörelsen vilket BDO gjort. Som tingsrätten framhållit i det föregående får BDO:s utredning, bl.a. med hänsyn till detta, anses ha ett högre bevisvärde än PwC:s. Tingsrätten kan således konstatera att Domstolsverket inte lyckats bevisa att Campus har betalat Credentia för några kostnader som inte är ersättningsgilla. Tingsrätten har också gjort bedömningen att Domstolsverket inte har styrkt att Campus brustit i sin omsorgsplikt. Detta gäller även beträffande Domstolsverkets kvittningsinvändning. Domstolsverket har alltså inte bevisat sitt påstående om kontraktsbrott. Tingsrätten återkommer dock i det följande till tolkningen av den s.k. Gränsdragningslistan.

Domstolsverket har inte bevisat att Campus har tillämpat den s.k.

Gränsdragningslistan i strid med avtalen mellan parterna

Av Entreprenadavtalet framgår att ersättning för Credentias snickare och andra byggnadsarbetare skulle utgå med ett timarvode om 420 kr. Detta belopp skulle omfatta lön, semesterersättning och sociala avgifter. Av den s.k. Gränsdragningslistan, som var ett komplement till Entreprenadavtalet, framgick att timarvodet även skulle omfatta kostnader för personlig skyddsutrustning (p. 3.4) samt kostnader för handverktyg, större och mindre redskap och eldrivna handverktyg (p. 4.1). Av Gränsdragningslistan framgick dock inte vad som avsågs med ett handverktyg eller ett redskap. Vid granskningen av Credentias fakturor använde Campus sig därför av formulär LR06 (framtaget av Sveriges Byggingustrier) för att tolka begreppen. I den handlingen finns det många exempel på vad som avses med ”Handverktyg” och ”Mindre redskap”. Domstolsverket har framhållit att LR06 inte utgör avtal mellan

parterna och att Campus därför gjort sig skyldigt till kontraktsbrott när Campus använde sig av LR06 för att bestämma om en kostnad ska läggas på den fasta eller den rörliga delen.

Domstolsverket har också hävdad att Campus gjort sig skyldigt till kontraktsbrott genom att till underentreprenörer betala en timersättning om 420 kr. Enligt Domstolsverket gällde den timersättningen endast för byggarbetare som var anställda av huvudentreprenören.

Campus har motsatt sig att bolaget gjort sig skyldigt till kontraktsbrott vid tolkningen av avtalen. Campus har vidare uppgett att bolaget efter justeringar som gjordes i samband med Slutuppgörelsen inte har betalat för en högre timersättning till underentreprenörerna än 390 kr. Enligt Campus fick underentreprenörerna dock ett tillägg för användning av egna verktyg. Det handlade då om sådana verktyg som enligt Gränsdragningslistan skulle ha ingått i timkostnaden om en ersättning om 420 kr per timme hade begärts. Campus har gjort så med hänvisning till att Gränsdragningslistan endast var tillämplig när en snickare eller annan byggnadsarbetare begärde ersättning med 420 kr i timmen.

Domstolsverket har hävdad att Campus, genom att betala ersättning till underentreprenörer för användning av egna verktyg, har gjort sig skyldigt till kontraktsbrott.

Tingsrättens bedömning

Domstolsverket har bevisbördan för att Campuss tolkning av Entreprenadavtalet i förening med den s.k. Gränsdragningslistan skulle stå i strid med den gemensamma partsviljan när avtalen ingicks.

Tingsrätten konstaterar inledningsvis att tvisten i denna del handlar om tolkning av otydligt skrivna avtal. Tingsrätten kan vidare konstatera att Domstolsverket inte har

åberopat några vittnen i målet som har uttalat sig ifråga om den gemensamma partsviljan när avtalen träffades. Den tolkning av avtalen som Campus har gjort framstår inte heller som orimlig. Sammanfattningsvis anser tingsrätten att Domstolsverket inte har styrkt att Campus har tillämpat Entreprenadavtalet och den s.k. Gränsdragningslistan i strid med den gemensamma partsviljan.

Domstolsverket har inte bevisat att kostnaden för arbetad tid efter slutbesiktningen är en feldebitering (p. h)

Det är ostridigt i målet att 363 243,75 kr har debiterats avseende arbetad tid efter slutbesiktningdagen den 8 juni 2020.

Domstolsverket har hävdad att hela den kostnaden avser avhjälpande av fel samt färdigställande av icke utförda arbeten som Credentia redan tidigare hade fått betalt för, vilket innebär att en felaktig debitering i projektet gjorts.

Campus har hävdad att Credentia inte har tagit betalt för avhjälpande av fel efter slutbesiktningen. Enligt Campus avser kostnaden om 363 243,75 kr istället

- färdigställande av ej utförda arbeten som Credentia inte tidigare hade fått betalt för
- sent beställda ÄTA-arbeten
- arbete med att avdela del av aktuell lokal vilket Domstolsverket skulle bekosta enligt Projekteringsavtalet samt
- vissa arbeten med service och efterjustering som Credentia haft rätt att få betalt för.

Till stöd för sin talan har Domstolsverket åberopat Kjell Arefjäll. Han har bland annat uppgett att han, när hans skrev under PwC expertutlåtande, antog att det belopp om 363 243,75 kr som hade debiterats avseende arbetad tid efter slutbesiktningdagen den 8 juni 2020 avsåg felavhjälpande men att det kan vara möjligt att det istället avsåg tilläggsarbeten. Några andra vittnen har inte uttalat sig i denna fråga.

Av AB 04 (5 kap 17 § st. 5) framgår följande: Om entreprenören ansvarar för felet sker avhjälpandet på hans bekostnad. Vid entreprenad på löpande räkning då felet avser

arbete som inte har utförts sker avhjälpandet dock på beställarens bekostnad, om entreprenören inte tidigare erhållit ersättning för arbetet ifråga.

Tingsrättens bedömning

Domstolsverket har bevisbördan för sitt påstående att Credentia inte haft rätt till den ersättning som begärts för arbeten utförda efter slutbesiktningens dag. Tingsrätten finner att Domstolsverket, varken genom åberopat sakkunnigutlåtanden från PwC eller annan bevisning, styrkt att Credentia har tagit betalt för avhjälpande av fel eller för färdigställande av arbeten som entreprenören tidigare erhållit ersättning för.

Domstolsverket har därför inte bevisat att verket har en motfordran om 363 243,75 kr avseende arbetad tid efter slutbesiktningen.

Campus har bevisat att Campus och Domstolsverket träffat en överenskommelse om att utkräva ett vite av Credentia om 1 400 000 kr (p. i)

Domstolsverket har hävdat att entreprenaden blev försenad med totalt 21 veckor, räknat från april månad 2017, då avtalad slutbesiktning enligt Domstolsverket skulle ha ägt rum. Enligt Domstolsverket har Campus därför rätt att från Credentias fordran avräkna ett förseningsvite om 4 200 000 kr (200 000 kr * 21 veckor).

Domstolsverket har också påstått att Campus inte haft rätt att avräkna ett vite om 1 400 000 kr mot entreprenadkostnaderna i en slutuppgörelse med Credentia eftersom Domstolsverket samtidigt var i tvist med Campus angående vitesbeloppets storlek.

Campus har motsatt sig Domstolsverkets påstående angående rätten till ett vitesbelopp om 4 200 000 kr och gjort gällande att Campus och Domstolsverket varit överens om att Credentia skulle betala ett förseningsvite om 1 400 000 kr motsvarande sju veckors försening, vilket belopp genom Slutuppgörelsen redan har avräknats mot Credentias fordran på Campus. Campus har även förtydligat att den slutbesiktningens dag som bestämdes i ett inledande skede av byggprojektet, genom en överenskommelse mellan Campus och Domstolsverket, cirka ett halvår innan slutbesiktningen flyttades fram till

den 8 juni 2017. Den gemensamma partsviljan var då enligt Campus att entreprenören inte därigenom skulle anses vara försenad.

Som skriftlig bevisning har Campus åberopat en tjänsteanteckning upprättad av Ulf Hedberg den 13 juli 2018. Av anteckningen framgår bl.a. följande:

”Detta skall medföra ett förseningsvite om cirka 1,5 MKR, jag har under hösten 2017 fem gånger skriftligt begärt att få veta hur Campus Roslagen tänkt hantera detta. Fortfarande idag har inget specifikt gjorts för att få den kostnadsposten reglerad.”

För att visa att Ulf Hedberg, när ovanstående tjänsteanteckning skrevs, kände till att vitet per försenad vecka uppgick till 200 000 kr har Campus även som skriftlig bevisning åberopat ett mejl från den 6 juli 2017. Det är fråga om ett mejl från Ulf Hedberg till Ulf Linderholm och det innehåller bland annat följande text:

”Jag kommer att ha semester vecka 28-32, och inte ha jouröppet för att läsa mejl eller så. Och så undrar jag hur ni ser på entreprenadkontraktets §5 Ansvar, 5.12 Vite vid försening av färdigställandetid, 200 000 kr per påbörjad vecka.”

Som skriftlig bevisning har Campus också åberopat en mejlkonversation mellan Ulf Hedberg och Ulf Linderholm. Av den konversationen, som ägde rum den 2 februari 2018 då parterna redan var i tvist, framgår bland annat att Ulf Hedberg i mejl till Ulf Linderholm frågade vilka belopp och vilka delposter inkluderat vite man kommit fram till, varefter Ulf Linderholm bl.a. svarade att vite om 1 400 000 kr skulle avgå. Enligt Campus svarade Ulf Hedberg aldrig på mejlet från Ulf Linderholm, vilket han enligt Campus borde ha gjort om han hade haft någon invändning mot vitesbeloppet.

Ulf Hedberg har i sitt förhör uppgett bl.a. att han aldrig har diskuterat frågan om tidsförlängning och vitesbelopp med någon från Campus och inte heller vid något tillfälle sagt att Domstolsverket kunde nöja sig med ett vite på 1 400 000 kr. Enligt Ulf Hedberg fick han däremot ett telefonsamtal från Ulf Linderholm under mars månad 2017. Ulf Linderholm frågade då om de kunde ”släppa vitet om Credentia släppte en underentreprenörsfaktura”. Ifråga om den åberopade tjänsteanteckningen från den 13 juli 2018 har Ulf Hedberg uppgett att beloppet om 1,5 MKR skrevs i affekt och bara var ”taget ur luften för att åskådliggöra att det handlade om stora pengar”.

Ulf Linderholm har i sitt förhör uppgett bl.a. följande. I ett väldigt tidigt skede beslutade Campus och Domstolsverket i samförstånd att slutbesiktning skulle äga rum i juni månad 2017. Detta framgår av byggmötesprotokoll från december 2016 och januari 2017. Tidigare hade man satt slutbesiktningens dag till någon gång i april 2017. Han är helt säker på detta. Han minns också att Ulf Hedberg var tydlig med att det enda som var "heligt" för honom var inflyttningsdagen eftersom det var bestämt att Domstolsverkets generaldirektör då skulle komma och inviga byggnaden. Av byggmötesprotokollen framgår också att ingen hade någon invändning mot att ändra tiden för slutbesiktning. Framflyttningen gjordes i ett tidigt skede och de var överens om att besiktningen i juni månad inte skulle ses som att entreprenören var försenad. Senare bekräftade också Ulf Hedberg på ett möte att alla var överens om tiden för slutbesiktning. I mötet deltog han själv, Eleonor Brunnberg, Leif Nilsson, Ulf Hedberg och Jesper Buhrman. De befann sig då i Domstolsverkets lokaler i Stockholm. Även vitesfrågan togs upp på mötet. Han minns bland annat att Ulf Hedberg på mötet sa något om att vitet inte kunde räknas från något annat än juni månad eftersom parterna träffat en överenskommelse om att besiktningen skulle äga rum i juni månad.

Tingsrättens bedömning

Campus har påstått att parterna träffat en överenskommelse om att kräva Credentia på ett vite om 1 400 000 kr. Campus har bevisbördan för detta påstående.

Vad Ulf Linderholm har uppgett under ed ger ett starkt stöd för Campus påstående. Ulf Linderholms uppgifter får också stöd av den övriga utredningen i målet, främst Ulf Hedbergs tjänsteanteckning från den 13 juli 2018 i förening med e-postmeddelandet från den 6 juli 2017. Vad Ulf Hedberg har uppgett om att anteckningen om ett vitesbelopp om 1,5 MKR (200 000 * 7,5 veckor) bara var taget ur luften framstår som en efterhandskonstruktion. Jesper Buhrman har inte lämnat några uppgifter som belyser frågan.

Genom den framlagda utredningen finner tingsrätten att Campus har styrkt sitt påstående om att parterna var överens om att kräva Credentia på ett vite om 1 400 000 kr (200 000 * 7 veckor). Det innebär i sin tur att Domstolsverket inte har bevisat att verket har en motfordran på Campus om 4 200 000 kr.

Tingsrätten anser också att Campus har haft rätt att i en slutuppgörelse med Credentia från entreprenadkostnaden avräkna ett vitesbelopp om 1 400 000 kr. Denna rätt har förelegat oberoende av om Campus och Domstolsverket vid samma tidpunkt hade en tvist i domstol om vitesbeloppets storlek.

Domstolsverket har inte bevisat att Campus är ersättningsskyldigt för kostnader hänförliga till en faktura som Domstolsverket har betalat till SnickarBolaget i Uddevalla AB (p. j)

Det är ostridigt att Domstolsverket har betalat en faktura om 21 250 kr inklusive mervärdeskatt från SnickarBolaget i Uddevalla AB och begärt ersättning av Campus för detta.

Som skäl har Domstolsverket uppgett att fakturan avser stillestånd orsakat av Campus. Domstolsverket har vidare förtydligat att det var Krister Aspgrén, som var samordnare i projektet, som var ansvarig för den uppkomna situationen.

Campus har bestritt Domstolsverkets motkrav och uppgett att kostnaden inte har orsakats av Campus och att Domstolsverket i vart fall inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att begränsa sin skada.

Domstolsverket har bevisbördan för att Campus skulle vara ersättningsskyldigt för det utlägg Domstolsverket gjort till Snickarbolaget.

I målet har två vittnen hörts angående denna fråga, nämligen Pia Bäck och Krister Aspgrén. Pia Bäck har lämnat uppgifter av innebörd att SnickarBolagets VD kontaktat henne per telefon och sagt att bolaget – mot tidigare besked – inte kunnat påbörja sitt

arbete på utsatt tid varför bolaget avsåg att begära ersättning för stillestånd samt att det var Claudio Cifuentes som hade lämnat detta besked. Mot detta står Krister Asprens uppgifter. Enligt honom kom SnickarBolaget till byggarbetsplatsen och han underrättade då personal från bolaget om att de kunde påbörja arbetet i två till tre salar, vilket dock bolaget avstod från. Enligt Krister Asprens uppfattning har SnickarBolaget därför inte rätt till ersättning för stillestånd. Således står ord mot ord när det gäller frågan om SnickarBolaget hade möjlighet att utföra sitt arbete vid avtalad tidpunkt. Det har inte framkommit något som gör att det finns anledning att låta någon av vittnenas uppgifter ha företräde framför den andres. Domstolsverket har därför inte bevisat att Campus är ersättningsskyldigt för kostnaderna hänförliga till den faktura som Domstolsverket har betalat till Snickarbolaget.

Sammanfattning

Tingsrätten har funnit att Campus har styrkt sin talan i målet samt att Domstolsverket inte i någon del visat fog för sin kvittningsinvändning. Domstolsverket har alltså inte bevisat att Campus skulle ha begått något kontraktsbrott genom att betala Credentia för kostnader som inte varit ersättningsgilla eller på annat sätt inte iaktta Domstolsverkets intressen vid utförandet av sitt uppdrag. Campus begäran ska bifallas.

Rättegångskostnader

Med anledning av utgången i målet är Domstolsverket skyldigt att till Campus utge ersättning för Campus rättegångskostnader.

Domstolsverket har uppgett att ett skäligt arvode motsvarar 3,5 miljoner kr samt att endast ett belopp om 60 000 kr exklusive mervärdesskatt kan godtas avseende utlägg för rättsutlåtandet från Rolf Dotevall.

Tingsrätten anser att det belopp som Campus har yrkat avseende ombudsarvode m.m. är skäligt. Detta mot bakgrund av tvistens omfattning och komplexitet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga (TR-02)

Domen kan överklagas till Svea hovrätt senast den 1 december 2020. Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva målet.

Lena Egelin

Lotten Ögren

Lars Lundgren

I avgörandet har lagmannen Lena Egelin, rådmannen Lotten Ögren (referent) samt t.f. rådmannen Lars Lundgren deltagit. Tingsrätten är enig.

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.